

خبرنامه

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

دوره جدید، سال هفتم، شماره پنجاه و هفتم، خرداد ۱۳۹۸

همایش سراسری برنامه ریزی زبان در ایران

افتتاح دبیرخانه دائمی
ارتباط علوم انسانی و صنعت
در پژوهشگاه

ارتقای پایگاه داده های زبان فارسی
راه اندازی قطب زبان شناسی پیکره ای

تجلیل رئیس جمهور
از عضو هیأت علمی
پژوهشگاه علوم انسانی و
مطالعات فرهنگی

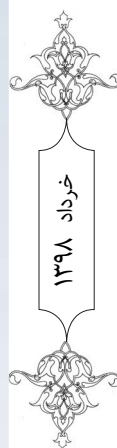
افتتاح دبیرخانه دائمی ارتباط علوم انسانی و صنعت در پژوهشگاه

روز چهارشنبه ۲۲ خردادماه ۱۳۹۸ طی مراسمی دبیرخانه دائمی ارتباط علوم انسانی و صنعت در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی افتتاح شد. دکتر مسعود برومند، معاون پژوهش و فناوری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در حاشیه این مراسم گفت: پژوهشگران علوم انسانی باید از بیمارستان‌ها و مراکز صنعتی بازدید کنند و از نزدیک با مشکلات آنها آشنا شوند. در این زمینه توصیه می‌کنم از شهرک‌های صنعتی بازدید کنید یا به عسلویه بروید و با مدیران صنعتی ارتباط برقرار کنید و به آنها بگوئید که با یک کار فرهنگی می‌توان بسیاری از مشکلات حوزه صنعت را حل کرد که این کار لازمه‌اش ورود علوم انسانی به حوزه صنعت و یادآوری مسئولیت‌های اجتماعی به اهالی صنعت است و...

دکتر قبادی درباره ایجاد دفتر ارتباط با صنعت در حوزه علوم انسانی اظهار کرد: اتخاذ راهبرد کاربردی‌سازی علوم انسانی، یکی از راهکارهای مهم بومی‌سازی این علوم است. این درحالی است که یکی از عمده‌ترین مشکلات توسعه در ساخت‌افزار نیز کم‌توجهی به دستاوردهای علوم انسانی است. وی تأکید کرد اگرچه پژوهشگاه پیش از این توانسته بود ارتباطات خوبی را با دستگاه‌ها و صنایع مختلف ایجاد کند اما لازم بود که این ارتباطات نهادینه شود و پشتیبانی مستمری از ارتباطات صورت گیرد به همین دلیل دفتر ارتباط با صنعت در حوزه علوم انسانی ایجاد شد.

رئیس پژوهشگاه توضیح داد: بر اساس مأموریت‌های این دفتر در فاز اول، ارتباطاتی با صنایع خودروسازی، وزارتخانه‌های نیرو و نفت ایجاد شده است. طی اقدامی، مأموریت‌های این دفتر را با جذب دانشجوی دوره دکتری و برگزاری دوره‌های پسادکتری نیز گره زدیم تا از این طریق بتوانیم پایان‌نامه‌ها و رساله‌های کاربردی تعریف کرده و دوره‌های پسادکتری مبتنی بر حل مسئله نیز برگزار کنیم.

در ادامه دکتر الهام ابراهیمی، مسئول راه اندازی مدیریت ترویج و کاربردی‌سازی پژوهش‌های علوم انسانی نیز با ارائه توضیحاتی در خصوص برنامه‌های این مدیریت گفت: پژوهشگاه در زمینه ارتباط علوم انسانی و صنعت، گام‌های اساسی برداشته است، هم اکنون نیز طرح‌هایی را به عنوان نمونه با پتروشیمی بندر امام (ره) در دست اجرا داریم. واقعاً علوم انسانی پتانسیل خوبی در این زمینه دارد و ما به این عرصه ورود کرده‌ایم و بی‌شک توصیه‌ها و حمایت‌های همیشگی مسئولین برای ما ارزشمند است.

دکتر برومند در همایش سراسری «برنامه‌ریزی زبان در ایران»:

زبان بخشی از میراث فرهنگی ماست

روز چهارشنبه، ۲۲ خردادماه ۱۳۹۸ «همایش سراسری برنامه‌ریزی زبان در ایران» با حضور دکتر مسعود برومند و استادان برجسته رشته زبان‌شناسی در سالن اندیشه پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی برگزار شد.

در این مراسم، دکتر برومند، معاون پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، طی سخنانی گفت: بنده زبان را مثل یک موجود زنده می‌دانم که مثل همه موجودات زنده طفولیت دارد، رشد می‌کند، مورد تهاجم قرار می‌گیرد، با زبان‌های دیگر ارتباط برقرار می‌کند، گونه‌های قابل انقراضی دارد. زبان در طول تاریخ به بسیاری از مسائل پاسخ می‌دهد و در خدمت محققان است و در تعاملات اجتماعی ما و مباحث قومی ما اثر می‌گذارد.

وی تأکید کرد: باید نقشه راه و حوزه‌های کاری مشخص شود. باید مسیری که طی کنیم، مشخص شود. زبان می‌تواند تعامل بین سیاستمداران را بیشتر کند. ما باید بدانیم میراث فرهنگی ما ایرانیان فقط بناهای گذشته و تخت جمشید نیست بلکه میراث فرهنگی ما، فرهنگ ما و ابزاری است که آن را انتقال می‌دهد یعنی زبان نیز هست. شما استادان این

رشته نیز باید نحوه حراست از زبان رسمی کشورمان یعنی زبان فارسی را به همگان بیاموزید. بنده هم در خدمت شما استادان هستیم و هرکاری از دستم برآید انجام می‌دهم.

دکتر قبادی در همایش سراسری «برنامه‌ریزی زبان در ایران»:

بایستگی‌ها و چالش‌های معرفی و آموزش ادبیات فارسی به مخاطبان غیرایرانی

در عرصهٔ صنعت و امیدواری آنان نسبت به کارآیی، کارآمدی و اثربخشی پژوهش‌های علوم انسانی در رفع موانع رونق تولید و شکوفایی صنعت و آغاز به کار دبیرخانه دائمی ارتباط علوم انسانی و صنعت شد، روبه‌رو هستیم؛ آن هم در سالی که از سوی مقام معظم

رهبری، سال «رونق تولید» نامگذاری شده است و بدین‌منظور پس از برگزاری همایش ملی علوم انسانی و صنعت و برگزاری هفت کارگاه و نشست علمی تخصصی در این حوزه؛ اکنون با همت پژوهشکده‌های ذی‌ربط، به‌ویژه پژوهشکدهٔ علوم انسانی کاربردی و معاونت فرهنگی و ترویجی‌سازی علوم انسانی این دبیرخانه شکل گرفته است.

همچنین فرض است از تمامی بخش‌ها و همهٔ اعضا و مدیرانی که با همدلی، همکاری و پشتکار فوق‌العاده در تحقق این توفیق‌ها و شکل‌گیری این همایش باشکوه سهم ارزنده داشته‌اند، سپاسگزاری داشته باشم، معاونان محترم پژوهشگاه به‌ویژه، معاونت اداری - مالی، دکتر ربانی‌زاده و همکاران ایشان، اعضای محترم پژوهشکدهٔ زبان‌شناسی و اهتمام والای شخص دکتر عاصی و از حوزه ریاست و روابط عمومی و ... قدردانی می‌شود. ضمن آرزوی توفیق الهی برای همگان یاد و خاطره همهٔ مرحومان عرصهٔ زبان‌شناسی و ادبیات فارسی را گرامی می‌داریم و به‌ویژه به روح استاد بزرگ زبان‌شناسی زنده یاد دکتر یدالله ثمره ارج می‌نهم. نثار روحشان صلوات مرحمت فرمایید. دوم: پرداختن به موضوعی که برای بنده پیشنهاد شده

دکتر حسینعلی قبادی، رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی روز چهارشنبه ۲۲ خردادماه ۱۳۹۸ ضمن عرض خیرمقدم به حضار و با قدردانی از همکاری صمیمانه فرهنگستان زبان و ادب فارسی با پژوهشگاه، سخنرانی خود را به مناسبت برگزاری «همایش سراسری برنامه‌ریزی زبان در ایران» و رونمایی از پایگاه داده‌های زبان فارسی ارائه کرد که مشروح آن از نظرتان می‌گذرد:

رَبِّ أَدْخُلْنِي مَدْخَلَ صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِي مَخْرَجَ صِدْقٍ وَاجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَصِيرًا
﴿سوره اسرا آیه ۸۰﴾

پیش از اینت بیش از این اندیشه عشاق بود

مهرورزی تو با ما شهرةٔ آفاق بود

از دم صبح ازل تا آخر شام ابد

دوستی و مهر بر یک عهد و یک میثاق بود

سایه معشوق اگر افتاد بر عاشق چه شد

ما به او محتاج بودیم او به ما مشتاق بود

حسن مهر بیان مجلس گر چه دل می‌برد و دین

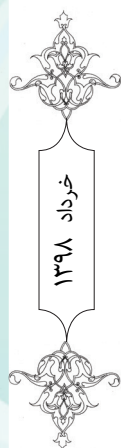
بحث ما در لطف طبع و خوبی اخلاق بود

بر در شام، گدایی نکته‌ای در کار کرد

گفت: بر هر خوان که بنشستم خدا رزاق بود

بنده امروز در اینجا دو وظیفه دارم. نخست: بعد از ادای شکر به درگاه الهی؛ خیرمقدم به میهمانان ارجمند مخصوصاً به مهمان ویژهٔ این همایش ارزشمند و راهبردی، استاد گرانمایه دکتر برومند، معاون محترم پژوهش و فناوری وزارت، علوم تحقیقات و فناوری و همراهان ایشان و قدردانی از دبیر علمی فرزانه همایش و مدیر محترم پایگاه داده‌های زبانی پژوهشگاه و پروژهٔ برنامه‌ریزی زبانی، استاد دانشمند دکتر عاصی و همهٔ همکاران محترم ایشان و تمامی دانشی‌مردان این اجلاس پژوهشی؛

بحمدالله، امروز شاهد تحقق یکی از راهبردهای برنامه توسعهٔ راهبردی اول پژوهشگاه، یعنی سرآمدی علمی در برخی زمینه‌ها و تشکیل و استقرار نخستین قطب علمی در این پژوهشگاه هستیم. در کنار آن، توفیق توسعهٔ علمی دیگر و ارتقا پایگاه داده‌های زبانی و افتتاح آزمایشگاه زبان‌شناسی و شکوفایی و بالیدن پروژهٔ ملی برنامه‌ریزی زبان؛ همچنین جای افتخار دارد که امروز شاهد بالندگی و ثمردهی بخشی از اقدامات پژوهشگاه در حوزهٔ رویکرد کاربردی و بومی‌گرایی هستیم که پس از مدت‌ها برنامه‌ریزی و هماهنگی با اقبال ذی‌نفعان مؤثر

است که در اولین همایش علمی برنامه‌ریزی زبانی درباره آن سخن بگویم؛ و آن بایستگی‌ها و چالش‌های معرفی و آموزش زبان و ادبیات فارسی به مخاطبان غیرایرانی است. اما برای رعایت اختصار در چند محور، بایستگی و چالش‌ها تبیین می‌شود:

الف- بایستگی‌ها: بایستگی‌ها را می‌توان در چند مقوله و حوزه تقسیم‌بندی کرد:

اول: امور کلان و کلی در سطح ملی

دوم: سیاست‌ها و روش‌ها

سوم: امور ساختاری

چهارم: اقدامات مؤثر

اول: امور کلان و ملی

- ۱- رسیدن به درک کافی از اهمیت و تقویت آموزش زبان فارسی در صیانت و زنده نگه‌داشتن تمدن عظیم ایرانی- اسلامی و نقش آن در عرصه‌های زیر:
 - در حوزه بین‌المللی
 - در پهنه مناسبات و روابط بین نسلی و خطر فراموشی ارزش‌های تمدنی در میان نسل‌های جدید ایرانی
 - در پیوند با اقتدار ملی
 - نقش زبان در تقویت خرده فرهنگ‌های بومی و تمدنی ایرانی
 - نقش زبان فارسی در تقویت جایگاه ایران در پهنه ایران فرهنگی و جهان فرهنگی ایران کهن
- ۲- تعامل گسترده‌تر و تقویت دیپلماسی برای بهره‌گیری از توانمندی‌های فارسی‌دانان جهان برای آموزش گسترده زبان فارسی؛

۳- تقویت همه‌جانبه رویکرد دیپلماسی علمی و اهتمام برای بازیابی و بازشناسی و تبیین جاذبه‌ها و فائده‌مندی اخلاقی، فرهنگی و انسانی زبان و ادبیات فارسی برای جهانیان و بهره‌گیری از مضامین عالی مداراجویانه و صلح‌گرایانه و انسان‌دوستانه در روابط و مناسبات ملی و فراملی در پرهیز دادن قدرتمندان جهانی از جنگ و نفی خشونت از جنگ طالبان داعشی صفت؛

درخت دوستی بنشان که کام دل به بار آرد نهال دشمنی برکن که رنج بی‌شمار آرد

۴- کوشش برای فراگیرسازی پیشرفت‌های علمی و فناوری کشور و افتخارآمیز کردن آنان برای تأسی کشورهای منطقه و علاقه‌مندان به ایران فرهنگی و برخی کشورهای در حال توسعه؛

۵- رویکردهای سازنده برای کاستن از ایران‌هراسی و تبیین جنبه‌های صلح و دوستی بی‌نظیر در ادبیات فارسی؛

به قول فردوسی:

چو بردان‌شی شد گشاده جهان به آهن چه داریم گیتی نهان

دوم: سیاست‌ها و روش‌ها

- ۱- در این روزها که خوشوقتانه با توجه به علاقه تاریخی و پرپیشینه مقام معظم رهبری نسبت به اهمیت و جایگاه زبان و ادبیات فارسی، ایشان مجدداً به ضرورت تقویت زبان فارسی پرداخته‌اند و این حمایت‌ها و اشارات رهبر معظم انقلاب اسلامی با اجرای این پروژه در پژوهشگاه همزمان گشته، بسیار بایسته است که همه دستگاه‌های ذی‌مدخل، به‌ویژه صدا و سیما پایبندی به اصول و بایدها و نبایدها

زبان فارسی را امری زودگذر نبیند و از مراکز علمی و دانشگاهی و پژوهشی، به‌ویژه پژوهشگاه بخااهد که دوره‌های آموزشی علمی بسنده برای جمعیت عظیم آن نهاد برگزار نماید؛

۲- از مصادیق دیگر بایستگی‌ها، دانشی مرد بودن رایزن‌های فرهنگی ایران، به‌ویژه آشنایی و ورود کافی آنان نسبت به زبان و ادبیات فارسی و دید مثبت داشتن و آشنایی نسبی سفیران ایران به این گنجینه معرفت و تمدن ایرانی اسلامی و اهمیت لازم دادن به زبان ملی از سوی وزارت ارشاد و وزارت خارجه است؛

۳- اهتمام مضاعف برای روزآمدسازی و آسان‌سازی روشمند و عالمانه آموزش زبان فارسی و بهره‌گیری قالب‌های رسانه‌ای گوناگون؛

۴- بهره‌گیری از ظرفیت انجمن‌های مردم‌نهاد غیردولتی علاقمند به فرهنگ، زبان و تمدن ایرانی در داخل و خارج کشور برای گسترش و آموزش زبان فارسی؛

۵- تقویت ترجمه آثار فرهنگی و زبانی و ادبی کشورهای مختلف مربوط به زبان و ادب ایرانی به فارسی و بالعکس و تقویت و گسترش مجلات چندزبانه؛

۶- شناخت دقیق زمینه‌ها و سیاستگذاری جامع و اولویت‌بندی در آموزش زبان فارسی در خارج از کشور به ایرانیان نسل سوم و دیگران؛

۷- بهره‌گیری از پشتوانه‌های علمی صاحب‌نظران و استادان پژوهشی با رویکرد بین‌رشته‌ای و برنامه‌ریزی درسی بر مبنای پشتوانه آموزش و پژوهش؛

سوم: امور ساختاری

۱- تشکیل سازمان نظام ادبی کشور، مانند سازمانهای مشابه که هم‌اکنون در رشته‌های دیگر فعالیت می‌کند؛ نهادسازی و تقویت مسئولیتها و اختیارات نهادهای موجود برای حمایت علمی و پشتیبانی برای رشد، توسعه و تقویت کمی و کیفی مدارس ایرانی؛

۲- اصلاح نگرش‌ها و عدم فعالیت مستقیم فرهنگی و به عوض آن فعالیت‌های ادبی و زبانی جدی ایران با اعزام استاد، ارسال کتاب‌های معتبر، علمی، به روز، سطح‌بندی شده و متناسب با کشور میزبان، برگزاری سمینار، و به خصوص حمایت مالی کرسی‌ها؛

۳- مسئولیت‌پذیری نهادهایی که به شناسایی استادان مقیم و حمایت آنان و برگزاری نشست‌های سالانه و بازآموزی و... پردازند؛ زیرا کم‌هزینه‌ترین و پرفایده‌ترین روش ترویج زبان و ادبیات فارسی و فرهنگ ایرانی در خارج از کشور است؛

۴- ایجاد شبکه‌های فارسی زبان ماهواره‌ای رادیویی و تلویزیونی بین کشورهای فارسی زبان؛

۵- تأسیس بانک اطلاعات کرسی‌ها، استادان، فارسی‌آموختگان، منابع و مواد آموزشی به‌منظور ارتباط دائم با استادان و زبان‌آموزان در سراسر جهان؛

۶- ایجاد بنای یادبود مفاخر فرهنگی ایران در بخش‌ها

و کرسی‌های خارج از کشور؛
۷- همکاری و مشارکت با نهادهای بین‌المللی زبانی برای تبادل تجارب و ایجاد ارتباط با کشورهای فارسی‌زبان منطقه به‌منظور کسب مرجعیت علمی برای ایران؛

۸- ترسیم نقشه راه واقعیت‌های بلندمدت و میان‌مدت برای آینده آموزش زبان فارسی؛

۹- تبیین ارکان صلح‌مدارانه، اخلاقی و مردم‌گرایانه متون اصلی ادبیات فارسی؛

۱۰- رسیدن به یک برنامه جامع و رسیدن به یک نقشه راه کامل و راهبردها و سیاست زبانی منسجم و روشن مبتنی بر دانش و پژوهش با پشتوانه اصل پانزدهم قانون اساسی؛

۱۱- تأسیس نهاد ملی سازمان نظام این کشور و شاخص‌بندی دانش ادبی و زبانی در ایران

۱۲- تقویت کرسی‌های ایران‌شناسی در جهان و فرهنگ و زبان پژوهی در داخل کشور؛

۱۳- متنوع‌سازی و روزآمدسازی شیوه‌ها و سطوح آموزش زبان فارسی؛

۱۴- تأسیس شبکه مخصوص آموزش زبان فارسی در تلویزیون و رادیو؛

چهارم: اقدامات مؤثر

۱- تقویت اعتبارات و امکانات و تجهیزات ویژه گسترش آموزش زبان فارسی در جهان؛

۲- برگزاری جشنواره‌ها و کنگره‌های بزرگ بین‌المللی زبان ادبیات فارسی با تأکید بر محور آموزش زبان و ادبیات؛

۳- تسهیلات ویژه دیپلماتیک و اداری برای علاقه‌مندان به فراگیری زبان فارسی از سراسر جهان از جمله لغو روادید و...؛

۴- تأسیس موزه‌های بزرگ تمدنی زبان و ادب فارسی در کشورهای گوناگون؛

۵- اعطای بورس‌های تحصیلی ویژه برای مقطع کارشناسی‌ارشد، دکتری، پسا دکتری، بازآموزی استادان و معلمان زبان فارسی دیگر کشورها؛

۶- فراهم آمدن امکانات کافی و تضاد برنامه‌های مناسب برای آموزش فراگیران غیرایرانی در داخل کشور؛

۷- تقویت دوره‌های بازآموزی استادان ادبیات فارسی در سراسر جهان با همت ویژه جمهوری اسلامی ایران؛

۸- بهره‌گیری از روش کارگاهی، پرسش‌مدار و مشارکت‌جویانه آموزندگان در دوره‌های آموزشی

ب- چالش‌ها

۱- پایین بودن انگیزه و کوچک شدن قلمرو داوطلبان به دلایل گوناگون از جمله نبود اشتغال مشخص و برابری مادی معین پس از فراگیری در کشورهای

گوناگون به صورت نسبی یا القاء ایران هراسی از سوی برخی دولت‌های سلطه‌طلب با برخی حکومت‌های مخالف و رقیب و عدم گسترش و پیام‌های علمی و تعطیل شدن برخی نهادهای ایران‌شناسی یا تضعیف برخی نهادهای رسمی آموزشی؛

۲- تأخر در پیشرفت فناوریانه و علمی در برخی زمینه‌ها و تبدیل نشدن زبان فارسی به زبان علم و اثر گذار در عرصه روابط علمی جهان؛

۳- نبود امکانات و تسهیلات کافی در ایران برای فرصت مطالعاتی استادان زبان فارسی جهان؛

۴- عم تعیین و ظهور نیافتن یک جمعیت ملی اثرگذار نسبت به زبان فارسی در میان نهادهای مردم نهاد یا بخشهای خصوصی و ایرانیان فرهیخته نسبت به ترویج زبان فارسی در جهان و بلکه نبود نهادی در این زمینه؛

۵- نبود یک پایگاه قوی آموزش مجازی زبان فارسی؛

۶- کم‌توجهی به تفاوت‌های فرهنگی و زبانی مخاطبان غیرایرانی در آموزش‌ها؛

۷- نبود تنوع در روش‌های آموزش برای مخاطبان گوناگون (استادان، مترجمان، محققان، گردشگران و...)

۸- توجه نداشتن به تقویت زبان فارسی دانشجویان و استادان در مراکز علمی و در نتیجه ضعف آنها در به کارگیری زبان در منابع علمی و انتشار زبان غیر فصیح و نا استوار؛

۹- نداشتن برنامه ملی برای آموزش زبان فارسی در سطوح مختلف؛

۱۰- عدم توجه به مطالعات زبانی در دانشگاه‌ها؛

۱۱- کمبود مطالعات تاریخی زبان فارسی (و حتی گویش) به دلیل نداشتن بازار چه در مراکز انتشاراتی، چه در مراکز تحقیقاتی و چه در دانشگاه‌ها و...؛

۱۲- کمبود امکانات آزمایشگاهی زبان فارسی در مراکز آموزشی و گروه‌های زبان و ادبیات فارسی؛

۱۳- توانش ارتباطی به جای توانش زبانی؛

۱۴- کارکردها و نقشهای زبانی به جای شکل ظاهری زبان؛

۱۵- توانایی انتقال پیام به جای تأکید بر درستی جملات؛

۱۶- کاربرد زبان در موقعیتهای زبانی تجربه نشده، به صورت دریافتی و تولیدی؛

۱۷- با در نظر داشتن اصول حاکم بر آموزش زبان و رعایت آن و نیز با توجه به جنبه‌های مثبت ادبیات.

جمع‌بندی

خوشوقتانه برگزاری این همایش همزمان شده است با تأکیدات صریح و روشن‌گر اخیر مقام معظم رهبری درباره ضرورت توجه بیشتر به جایگاه والای زبان فارسی و ضرورت صیانت از پالودگی آنکه خود پشته‌های مضاعف برای التزام بیشتر همه نهادهای ذی‌ربط در این زمینه خواهد بود.

همایش سراسری «برنامه‌ریزی زبان در ایران»

-مسائل جامعه‌شناختی زبان، عدالت زبانی و کاربرد زبان‌ها؛
-مسائل مرتبط با یادگیری و آموزش زبان مادری،

روز چهارشنبه، ۲۲ خردادماه ۱۳۹۸ «همایش سراسری برنامه‌ریزی زبان در ایران» در سالن اندیشه پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی برگزار شد.

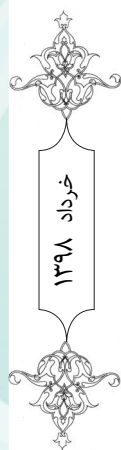

زبان دوم و زبان خارجی؛
-نقش سازمان‌های برنامه‌ریزی زبان در استانداردسازی واژگان و واژه‌گزینی؛

-زبان فارسی در رایاسپهر و رسانه.
سپس دکتر علی‌اشرف صادقی، عضو پیوسته فرهنگستان زبان و ادب فارسی، که از دیگر سخنرانان این همایش بود، گفت: وضعیت امروز زبان فارسی خوب نیست، به‌ویژه در زمینه ادبیاتی که در فضای مجازی باب شده است. ، زبان و خط فارسی در خطر است و دلیل آن این است که جوانان به گسسته‌نویسی عادت کرده‌اند. ریشه این بیماری زبانی را در بخش آموزش زبان است و آموزش و پرورش باید در آموزش درست زبان فارسی تلاش بیشتری صورت دهد. صدا و سیما به‌عنوان یک رسانه ملی در حفظ و آموزش زبان نقش مهمی دارد و می‌تواند ضربه‌های جبران‌ناپذیری را به زبان در جامعه بزند کما اینکه تا حدی زده است. در بخش بعدی، دکتر محمد دبیر مقدم در بحث خود از مسأله زبان‌های در خطر به‌عنوان مسأله‌ای جهانی یاد کرد و گفت: این مسأله خاص جامعه ما نیست و با شروع قرن بیستم به تدریج از تعداد زبان‌ها و گویش‌ها کاسته شده است تا آنجا که در آغاز قرن بیستم قاره آمریکا که از ۷۰۰ زبان بومی برخوردار بود،

در ابتدای همایش دکتر عاصی به‌صورت ویژه از حمایت‌های دکتر برومند تشکر کرد و گفت: در پی بازدید دکتر مسعود برومند، معاون محترم پژوهش و فناوری وزارت علوم، از پژوهشگاه و تأکید ایشان بر افزایش نگاه علوم انسانی در حل مسائل فرهنگی کشور، مقرر شد در حوزه زبان برنامه‌های بلندمدت، منسجم و پایدار برای سازمان‌هایی که با مسائل زبانی سروکار دارند، از طرف پژوهشگاه به وزارت علوم ارائه شود. بدین ترتیب، برای تنظیم طرح، این پرسش مطرح شد که چرا برنامه‌ریزی زبان در اغلب کشورهای جهان دارای اولویتی بالاست و چرا در ایران این امر باید اهمیت بیشتری داشته باشد. از این رو، ابتدا سه پژوهش با عناوین: وضعیت کنونی برنامه‌ریزی زبان در جهان؛ بررسی موردی نمونه‌های اجرا شده برنامه‌ریزی زبانی در کشورهای مختلف؛ مسائل و موضوع‌های زبانی کشور در پژوهشگاه انجام شد و ۷ عنوان کلی که در همایش امروز به آنها پرداخته می‌شود استخراج شد. این عناوین کلی عبارتند از:

-گویش‌های رایج در ایران و مسئله گویش‌های در خطر؛ -پایش، گسترش و تقویت زبان فارسی به‌عنوان زبان رسمی، معیار و مشترک؛
-ادبیات فارسی، دست‌مایه‌ای منحصر به فرد برای معرفی فرهنگ و تمدن ایران به جهان؛

امروز این زبان‌ها به ۲۰۰ زبان بومی کاهش یافته است. از این رو، زوال زبان‌ها پدیده‌ای جهانی و فراگیر است. به همین خاطر جوامع مختلف برنامه‌هایی را برای حفظ زبان بومی در دستور کار خود قرار داده‌اند. در ادامه دکتر دبیرمقدم درباره خانواده زبان‌های ایرانی صحبت کرد و گفت: در ایران سه خانواده زبانی اصلی شامل شمار بزرگی زبان و گویش رواج دارند. «زبان‌های ایرانی» متعلق به خانواده زبان‌های هند و اروپایی،

گروه سوم زبان‌های سامی هستند که گویشوران عرب‌زبان خوزستان در شمال غرب و نواحی مختلف حاشیه خلیج فارس و ساحل مکران و بعضی از چادرنشینان قوم خمسه فارس به این زبان صحبت می‌کنند (ابنگهام، ۲۰۰۶: ۱۶-۱۷). علاوه بر زبان‌های فوق، برخی از اصلی‌ترین زبان‌های اقلیت که در ایران رواج دارند، عبارت‌اند از: ارمنی، گرجی، سریانی، نسطوری، گویش عربی جمعیت یهودی،

«زبان‌های ترکیک» (از خانواده آلتایی) و «زبان‌های سامی» (از خانواده آفریقا-آسیایی) است. زبان ملی ایران، یعنی فارسی، در اصل گویشی از ناحیه فارس بوده است و در حدود ۱۰۰۰ سال با الفبای فعلی تاریخ مکتوب دارد و در بیشتر شهرهای اصلی و نیز در شمال شرقی ایران رواج دارد. گویش‌های مرتبط با زبان فارسی در قبایل فارس و لر در جنوب ایران نیز مشاهده می‌شود. اشمیت (۱۹۸۹: ۲۹۴-۲۹۵) سایر گونه‌های زبان‌های ایرانی را به این شرح طبقه‌بندی می‌کند:

۱. کردی در غرب؛ ۲. تاتی و تالشی در شمال غربی؛
۳. گیلکی و مازندرانی در شمال رشته‌کوه‌های البرز؛
۴. گویش‌های مرکزی اطراف همدان، تهران، اصفهان و یزد؛ و ۵. بلوچی در جنوب شرقی ایران. بیشتر این زبان‌ها و گویش‌ها از زبان فارسی کاملاً متمایزند و درک متقابل میان آن‌ها وجود ندارد.

گروه زبانی بزرگ دیگر ترکیک است که گویش‌های آن شامل آذری در شمال غرب (آذربایجان)، ازبکی در نواحی ترکمن شمال شرق و گونه زبانی ترکی که در میان ترک‌زبانان در فارس در جنوب غرب به‌ویژه اقوام قشقایی و خمسه رواج دارد. زبان ترکی در سایر نواحی نیز از شمال شرق تا جنوب غرب در کنار جمعیت ایرانی‌زبان دیده می‌شود. این دو گروه همپوشی قابل توجهی با یکدیگر دارند.

گونه‌ای از زبان‌های هند و اروپایی که توسط غربی‌ها و کولی‌های ایران صحبت می‌شود و براهویی. دکتر بهمن زندی، از دیگر سخنرانان این همایش بود. او بحث خود را به رویکردهای نوین و چالش‌های یادگیری و آموزش زبان مادری، زبان دوم و زبان خارجی متمرکز کرد. به باور او، ما منابع و ابزارهای نوین آموزش زبان نداریم و به آموزش حرفه‌ای مدرسان زبان توجهی نمی‌کنیم. وزارت علوم باید گونه علمی زبان فارسی را تقویت کند.

وی در ادامه به مسأله آموزش چندزبانگی پرداخت و گفت: بنا بر نظر میبین کودکانی که در محیط‌های چندزبانه بزرگ می‌شوند از همان سال‌های اولیه یاد می‌گیرند که چگونه زبان را باتوجه به بافت محیطی و مخاطبشان به شیوه‌های گوناگون به کار ببرند. زمانی که درباره نقش زبان در آموزش سخن به میان می‌آید، باید به این نکته ضروری توجه کرد که در مدرسه و دانشگاه، زبان تنها وسیله‌ای برای آموزش و یادگیری نیست، بلکه هم‌زمان ابزاری است برای ایجاد ارتباط، بیان ارزش‌ها و ابراز هویت. هنگام ورود به مدرسه، بسیاری از کودکان شرایطی را تجربه می‌کنند که بین زبانی که در مدرسه به‌عنوان زبان آموزش مورد استفاده قرار می‌گیرد و زبانی که آنها در خانه با آن

صحبت می‌کنند، تفاوت وجود دارد. یکی از راهکارهای پیشنهادی آموزش دوزبانه یعنی استفاده از دو زبان برای آموزش مدرسه‌ای است. محتوا و سطوح برنامه آموزشی این گونه مدارس در نواحی مختلف کشور متفاوت خواهد بود.

سخنران بعدی، دکتر نعمت‌زاده به بحث دربارهٔ واژه‌گزینی پرداخت و گفت: همانطور که در شرح برنامه‌ریزی زبانی ذکر شد، واژه‌گزینی و استانداردسازی واژگان از جمله اقدامات مهم در فرایند حفظ و گسترش یک زبان است. در ایران فرهنگستان زبان و ادب فارسی متولی امر واژه‌گزینی است و تاکنون بیش از ۵۴ هزار واژه برگزیده است. البته چالشی که امروزه فرهنگستان در این زمینه با آن دست به گریبان است عدم استقبال فراگیر فارسی‌زبانان از برخی واژه‌های پیشنهادی است و از آنجا که هدف فرهنگستان صرفاً تولید واژه نیست، بلکه رواج آن در سطح جامعه نیز اهمیت دارد، از این رو شایسته است راه‌ها و روش‌هایی برای معرفی، توضیح و به‌کارگیری واژه‌های فرهنگستان اندیشیده شود.

تجلیل رئیس جمهور از عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

حسن روحانی عصر پنجشنبه در آستانه سوم خرداد، سالروز آزادسازی خرمشهر و روز مقاومت، ایثار و پیروزی در مراسم دوازدهمین کنگره ملی تجلیل از ایثارگران «تکوداشت شهدای قرآنی»، با اهدا لوح تقدیر و تندیس کنگره، از برگزیدگان این جشنواره در سال ۹۸ تجلیل کرد.

دکتر محمود کریمی علوی، ایثارگر برگزیده (عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و معاون فرهنگی، اجتماعی پژوهشگاه) حجت‌الاسلام سیدابراهیم دستغیب (نوه شهید حجت‌الاسلام سیدعبدالحسین دستغیب)، حامد شیخ‌الاسلام‌زاده (فرزند شهید ماموستا شیخ‌الاسلام‌زاده)، مریم لطیف (همسر شهید شریف اشراف)،

فاطمه مافی (همسر شهید مرتضی خسروتاش)، زهرا طایفه (مادر شهید ابوالفضل نیکزاد) و اقدس اوکانی باف (مادر شهید حسن دانش) برگزیدگان دوازدهمین کنگره ملی تجلیل از ایثارگران بودند که از سوی رئیس‌جمهور مورد تقدیر قرار گرفتند. یادآوری می‌شود دکتر کریمی علوی خبر تاریخی آزادسازی خرمشهر را از رادیو با شور و حرارت خاصی اعلام کرده بود.

رونمایی از آزمایشگاه زبان شناسی و نسخه ارتقاء یافته پایگاه داده‌های زبان فارسی

روز چهارشنبه، ۲۲ خردادماه ۱۳۹۸ «همایش سراسری برنامه‌ریزی زبان در ایران» با حضور دکتر مسعود برومند و استادان برجسته زبان‌شناسی در سالن اندیشه پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی برگزار شد. در این مراسم، آزمایشگاه زبان‌شناسی به صورت رسمی افتتاح شد و همچنین از نسخه ارتقاء یافته پایگاه داده‌های زبان فارسی رونمایی به عمل آمد.

دکتر قبادی، رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، در سخنانی کوتاه با اشاره به این موضوع، نام و یاد زنده یاد استاد یدا... ثمره را گرامی داشت و جای ایشان را در چنین مراسمی خالی دانست. در ادامه دکتر عاصی نیز به صورت ویژه از حمایت‌های دکتر برومند تشکر کرد و گفت: هدف آزمایشگاه زبان‌شناسی، تنها ضبط گفتار نیست بلکه پردازش رایانه‌ای تمام سطوح زبان از واژه گرفته تا جمله و... را در بر می‌گیرد. به زعم او، پیکره زبان یکی از مهمترین ابزارهای تحلیل زبان است و دسترسی به داده‌های زبانی از طریق این پیکره‌ها صورت می‌گیرد.

او عنوان کرد که در وبگاه دادگان زبان فارسی تعداد واژه‌ها، به ۳۱۹ میلیون واژه رسیده است و در کنار آنها انواع متن‌های گفتاری، نوشتاری از دوره معاصر گنجانده شده و همچنین جمع‌آوری انواع گونه‌های گفتاری از قرن چهارم تا به امروز نیز در دستور کار قرار گرفته است که می‌تواند ابزار ارزشمندی برای پژوهشگران باشد. به باور وی، در حوزه برنامه‌ریزی زبان نیازمند یک برنامه منسجم هستیم؛ دانشگاه باید بتواند برای طرح‌های پژوهشی‌اش مستقلاً برنامه‌ریزی کند و اهدافش را پیش ببرد. وابستگی دانشگاه و گروه‌های علمی به نهادهای رسمی و سیاسی مانع از پیش رفتن این برنامه‌ها می‌شود.

راه‌اندازی اولین قطب زبان‌شناسی ایران (قطب زبان‌شناسی پیکره‌ای)

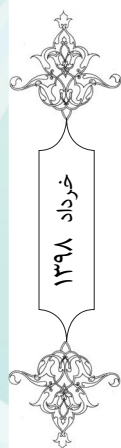
پیکره‌ای و پیکره‌های تهیه شده در پژوهشگاه علوم انسانی می‌تواند یکی از مهمترین منابع پژوهش برای پژوهشگران سراسر دنیا باشد. در پیکره ارائه شده در پایگاه داده‌های زبان فارسی در پژوهشگاه انواع گونه‌های نوشتاری، رسمی، ادبی، روزنامه‌ای، محاوره‌ای و... از زبان فارسی به صورت رایگان در دسترس همگان قرار دارد.

دکتر قبادی رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی نیز در سخنانی با اشاره به برگزاری باشکوه همایش‌های ملی متعدد در این حوزه و به ویژه همایش «ارتباط علوم انسانی و صنعت» در سال گذشته، نشست‌ها و فعالیت‌های مداوم و پیگیرانه پژوهشگاه در این زمینه، به ویژه رونق تولید، گفت: پژوهشگاه در راستای فرمایشات رهبر معظم انقلاب قدم‌های بزرگی برداشته است و طرح‌های مهمی را در دست اقدام دارد تا نیازهای مراکز صنعتی در زمینه تعامل با علوم انسانی را برطرف کند.

روز چهارشنبه، ۲۲ خردادماه ۱۳۹۸ در حاشیه «همایش سراسری برنامه‌ریزی زبان در ایران» با حضور دکتر مسعود برومند و استادان رشته زبان‌شناسی، اولین قطب زبان‌شناسی کشور، یعنی قطب زبان‌شناسی پیکره‌ای راه‌اندازی شد.

در ابتدای این مراسم دکتر برومند گفت: زبان در طول تاریخ به بسیاری از مسائل پاسخ می‌دهد و در خدمت محققان است و در تعاملات اجتماعی ما و مباحث قومی ما اثر می‌گذارد. باید نقشه راه و حوزه‌های کاری مشخص شود که چه مسیری را طی کنیم. زبان می‌تواند تعامل بین سیاستمداران را بیشتر کند. ما باید به دنبال این باشیم که سازوکاری راه بیندازیم و حوزه‌های پشتیبانی آن مشخص باشد و حرکت جدیدی انجام دهیم.

در ادامه مصطفی عاصی، رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات، نیز به صورت ویژه از حمایت‌های دکتر برومند تشکر کرد و گفت: زبان فارسی یکی از معدود زبان‌های دنیاست که ظرفیت و قوام بالایی دارد. زبان‌شناسی

گفتگو با دکتر سید مصطفی عاصی دبیر علمی همایش ملی «برنامه‌ریزی زبانی»

۲- بررسی موردی چند نمونه به‌اجرا درآمده برنامه‌ریزی زبانی در چندین کشور
۳- بررسی پیشینه برنامه‌ریزی زبانی در ایران و شناسایی مسائل زبانی جامعه امروز ایران
گزارش سه طرح پژوهشی در ۲۲ دی‌ماه ۱۳۹۷

دکتر سیدمصطفی عاصی، رئیس پژوهشکده زبان‌شناسی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی مسئولیت برگزاری همایش ملی «برنامه‌ریزی زبانی» را برعهده داشته است؛ لذا گفتگویی با این استاد گرامی داشته‌ایم که در ادامه مشروح آن از نظرتان می‌گذرد.

فکر برگزاری «همایش ملی برنامه‌ریزی زبانی» چگونه شکل گرفت؟

در شورای پژوهشی پژوهشگاه علوم انسانی در دوم خرداد ۱۳۹۷ در حضور دکتر مسعود برومند، معاون وزیر علوم بحثی مطرح شد و با نظرخواهی از پژوهندگان و استادان علوم انسانی درباره سیاست‌ها و فعالیت‌های وزارت علوم جای خالی طرح برنامه‌های پایدار و بدون وابستگی به تغییرات مدیریتی و نیاز به سیاست‌های کلان راهبردی احساس شد تا در این راستا اقدام کردیم و پیشنهاد تدوین یک برنامه جامع و بلندمدت در حوزه مسائل زبانی، با رویکرد میان‌رشته‌ای زبان‌شناسی اجتماعی و در چارچوب مبحث برنامه‌ریزی زبان Language Planning و آمادگی جامعه زبان‌شناسی ایران برای بررسی مسائل این حوزه ارائه شد.

طرح‌نامه مقدماتی را چه زمانی آماده کردید؟

در تاریخ یازدهم خرداد ۱۳۹۷ طرح پیشنهادی مقدماتی برای دکتر قبادی و دکتر برومند ارسال شد که در تاریخ سوم تیرماه دکتر برومند در نامه‌ای موافقت خود را با کلیات طرح اعلام کردند و کارهای اجرایی طرح به شرح زیر آغاز شد: طرح‌نامه نهایی شامل اجرای سه طرح پژوهشی، تحلیل نتایج طرح‌ها و تهیه دو گزارش مفصل و فشرده برای ارائه به شرکت‌کنندگان در همایش سراسری زبان‌شناسان ایران بود.

اجرای سه پژوهش هم‌زمان:
۱- بررسی وضعیت کنونی مطالعات برنامه‌ریزی زبانی در جهان

آماده شد و تحلیل نتایج آن‌ها و تدوین گزارش‌های مفصل و فشرده تا اسفندماه ۱۳۹۷ ادامه یافت و فراهم‌سازی مقدمات برگزاری همایش آغاز گردید. این مقدمات شامل:

- شناسایی مسائل مهم زبانی ایران و تعیین هفت عنوان سخنرانی

- بررسی و مشاوره برای گزینش سخنرانان ویژه

- تعیین روز برگزاری همایش می‌شد.

از نظر شما برگزاری «همایش ملی برنامه‌ریزی زبانی» چگونه بود؟

خدا را شکر همایش مفید و تأثیرگذاری داشتیم. همایش سراسری برنامه‌ریزی زبان در ایران، روز چهارشنبه ۲۲ خردادماه سال ۱۳۹۸ در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی با حضور صاحب‌نظران حوزه‌های زبان، زبان‌شناسی و ادبیات فارسی برگزار شد و پس از ایراد سخنرانی استادان متخصص و باتجربه در باره هفت موضوع و مسائل

شناسایی شده، میزگردهایی برگزار کردند که در آن با بحث، بررسی و جمع‌بندی همه‌جانبه مسائل زبانی ایران راهکارهایی پیشنهاد، ارائه و به‌صورت بیانی‌های تنظیم شد.

شایسته یادآوری است که در کنار این همایش و با بهره‌گیری از فرصت حضور صاحب‌نظران و شرکت‌کنندگان، مراسم رونمایی از نسخه ارتقاء یافته پایگاه داده‌های زبان فارسی و گشایش دفتر قطب علمی زبان‌شناسی پیکره‌ای و آزمایشگاه زبان‌شناسی نیز برگزار شد.

با توجه به موفقیت همایش و استقبال جامعه زبان‌شناسی از این طرح پژوهشکده زبان‌شناسی آماده است برای تداوم آن تا مراحل عملی و ارائه طرح‌های پژوهشی تکمیلی همکاری کند.

چرا برنامه‌ریزی زبان در ایران باید اهمیت بیشتری نیز داشته باشد؟

پاسخ کوتاه اینست که با آنکه زبان مهم‌ترین وسیله ارتباط انسانی، اندیشیدن و بیان و انتقال مفاهیم و دانش‌هاست، هنوز برای اجرای چنین نقشی در جوامع، مسائل و مشکلات بسیاری وجود دارد. کشور ایران نیز با داشتن مجموعه‌ای بسیار متنوع از زبان‌ها، گویش‌ها و فرهنگ‌ها و پیشینه‌ای غنی و طولانی از ادبیات زبانی مشترک و وحدت‌بخش یعنی فارسی، نیاز به یک نقشه راهبردی جامع و پایدار و سیاست زبانی منسجم و روشن در چارچوب اصل پانزدهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و مبتنی بر دانش و پژوهش و اجماع صاحب‌نظران و کارشناسان دارد.

نظر جناب‌عالی درباره‌ی پایش، گسترش و تقویت زبان فارسی به عنوان زبان رسمی، معیار و مشترک چیست؟

برنامه‌ریزی زبان با جایگاه، منزلت، تقویت بدنه و برنامه آموزشی یک زبان پیوند نزدیک دارد. کشور ایران به عنوان کشوری چندزبانه و چند قومیتی نیازمند بازنگری در سیاستگذاری‌های زبانی و برنامه‌ریزی زبانی است تا با ایجاد عدالت زبانی در امر آموزش، تقویت بیش از پیش زبان ملی و رسمی به‌عنوان یکی از عناصر حفظ انسجام کشور در کنار حفظ و تقویت گویش‌های محلی به‌عنوان میراث فرهنگی کشور ایفای نقش کند. در بیشتر کشورها فرهنگستان‌های زبان از سازمان‌های اصلی متولی برنامه‌ریزی زبانی به

شمار می‌آیند. در ایران نیز فرهنگستان در سه دوره زمانی فرهنگستان ایران، فرهنگستان زبان ایران و فرهنگستان زبان و ادب فارسی که به فرهنگستان اول، دوم و سوم شهرت دارند، در امر برنامه‌ریزی زبانی ایران فعال بوده‌اند.

به نظر می‌رسد در سال‌های اخیر، مسئولان دولتی توجه بیشتری به امر آموزش و گسترش زبان، ادبیات و دستور فارسی نشان می‌دهند. در حال حاضر، «بنیاد سعدی» نهاد رسمی گسترش و تقویت زبان فارسی در خارج از ایران است.

اهمیت ادبیات فارسی، در معرفی فرهنگ و تمدن ایران به جهان چگونه است؟

با نگاهی گذرا به برنامه‌ریزی‌های کشورهای گوناگون برای احراز جایگاه علمی و فرهنگی خود در جهان و به‌ویژه در رایاسپهر، درمی‌یابیم که بسیاری از آنها با بهره‌گیری از همه داشته‌های علمی و فرهنگی خود و صرف هزینه‌های زیاد حتی برای بازسازی و احیای پیشینه تاریخی و تمدنی خود در تلاشند این جایگاه را ارتقا بخشند. کشور ایران با پشتوانه تاریخی کهن و گنجینه عظیمی از معارف، ادبیات و هنرهای بی‌همتا برای احراز جایگاه والا و شایسته خود، دستی پر و حرف‌های بسیاری برای گفتن دارد. لزوم برنامه‌ریزی آگاهانه و بلندمدت برای معرفی، آموزش، گسترش و حفظ این میراث گرانبها برکسی پوشیده نیست.

آیا در طرح برنامه‌ریزی زبانی به مسائل مربوط به عدالت زبانی و کاربرد زبان‌های مختلف نیز توجه شده است؟

بله، جامعه‌شناسان زبان همواره بر این نکته تأکید کرده‌اند که تنوع در کاربرد زبان امری طبیعی است و زبان‌های مختلف و گونه‌های زبانی باید از ارزش برابری برخوردار باشند. با به‌رسمیت‌شناختن تنوع در اندوخته زبانی کودکان هنگام ورود به مدرسه، باید برنامه‌های آموزشی با هدف ارزش نهادن به دانش زبانی کودک در خارج از مدرسه و تفاوت زبان مادری او با زبان آموزش، تغییر کند. امروز، یعنی در قرن بیست و یکم، با توجه به روند مهاجرت، شرایط به‌گونه‌ای است که بسیاری از کودکان به زبانی به غیر از زبان مادری‌شان در مدرسه آموزش می‌بینند و مجبور هستند که به زبانی روی آورند که به لحاظ اجتماعی زبان فرادست و مسلط است. امروزه، به‌طور کلی، اعتقاد

بر این است که بهترین شرایط برای کودکان آن است که آموزش اولیه‌شان به زبان مادری باشد؛ هر چند که بسیاری از والدین خودشان تمایل دارند که فرزندشان به زبانی آموزش ببیند که از نظر اجتماعی اعتبار بیشتری دارد. به باور کامینز (۱۹۹۶)، جامعه‌شناس سرشناس زبان، حدود ۵ سال طول می‌کشد که کودک زبان جدیدی را در سطحی که برای اهداف تحصیلی لازم است فرا گیرد (فرضیه آستانه)، اما مفاهیمی که در زبان اول آموخته است می‌تواند به راحتی به زبان دوم منتقل شود.

به طور کلی، و به‌ویژه با نگاهی به جامعه زبانی ایران، برقراری عدالت زبانی در کنار حفظ انسجام ملی، حفظ و تقویت زبان ملی و رسمی، ارزش نهادن بر تنوع‌های گویشی با برنامه‌ریزی جهت حفظ گویش‌های محلی و تنوع‌های زبانی در سطح کشور، تصمیم‌گیری در زمینه نظام خط با رویکرد تسهیل امر آموزش در داخل کشور و یا خارج از کشور با هدف گسترش کاربرد زبان، انتخاب زبان دوم و یا زبان خارجی که در مدارس تدریس می‌شود، برقراری عدالت آموزشی و غیره همه از مواردی است که در چارچوب برنامه‌ریزی زبانی قرار می‌گیرند.

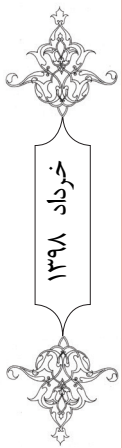
نقش سازمان‌های برنامه‌ریزی زبان در استانداردسازی واژگان و واژه‌گزینی کدام است؟

همانطور که در شرح برنامه‌ریزی زبانی ذکر شد، واژه‌گزینی و استانداردسازی واژگان از جمله اقدامات مهم در فرایند حفظ و گسترش یک زبان است. در ایران فرهنگستان زبان و ادب فارسی متولی امر واژه‌گزینی است و تاکنون بیش از ۵۴ هزار واژه برگزیده است. البته چالشی که امروزه فرهنگستان در این زمینه با آن دست به گریبان است عدم استقبال فراگیر فارسی‌زبانان از برخی واژه‌های پیشنهادی است و از آنجا که هدف فرهنگستان صرفاً تولید واژه نیست، بلکه رواج آن در سطح جامعه نیز اهمیت دارد، از این رو شایسته است راه‌ها و روش‌هایی برای معرفی، توضیح و به‌کارگیری واژه‌های فرهنگستان اندیشیده شود.

موقعیت زبان فارسی در رایاسپهر و رسانه چگونه است؟

امروزه همه جنبه‌های زندگی بشر به‌گونه‌ای به اطلاعات وابسته گردیده و حتی ماهیت بسیاری از مفاهیم و پدیده‌ها تغییر کرده است. فضای بزرگی که اینترنت و همه جلوه‌های اطلاعاتی و ابزارها و فناوری‌های ارتباطی، الکترونیکی و رایانشی وابسته به آنها را پوشش می‌دهد سایبراسپیس و به پیشنهاد بنده رایاسپهر نامیده می‌شود. نخستین بررسی‌ها برای استانداردسازی خط فارسی در رایانه در سال‌های ۱۳۵۶ و ۱۳۵۷ به‌وسیله کمیته مطالعاتی استاندارد تبادل اطلاعات فارسی انجام شد و در طی چند سال تغییر و در آذر ۱۳۷۱ در کمیته ملی استاندارد کامپیوتر با نام "استاندارد کد تبادل اطلاعات هشت بیتی فارسی" به تصویب رسید و در خرداد ۱۳۷۲ با شماره ۳۳۴۲ استاندارد ایران منتشر شد.

«زبان اینترنتی فارسی» یکی از گونه‌های زبانی فارسی است که متأثر از سرعت، تعامل کاربران، کارآمدی، غیررسمی و فی‌البداهه بودن در فضای الکترونیکی مجازی (رایاسپهر) برای ارتباط زبانی بین کاربران استفاده می‌شود و فضای مجازی همچون آزمایشگاه بزرگی است که خلاقیت‌های زبانی کاربران در آن تجربه می‌شود که می‌توان از ظرفیت‌های بسیار بالای رسانه‌های اینترنتی برای توسعه خط و زبان فارسی استفاده کرد. جدیدترین گزارش از مرکز ملی فضای مجازی در فروردین ۱۳۹۷ نیز حاکی از آن است که گسترش استفاده از پیام‌رسان‌های اجتماعی در سال‌های اخیر از جنبه‌های مختلفی بر زبان و خط فارسی تاثیر گذاشته است؛ که از آن جمله می‌توان به ورود واژه‌ها و اصطلاحات تخصصی این رشته به زبان فارسی، همچنین پیدایش شیوه‌های نوین نگارش متن و قلم‌های تازه و ابتکاری در خط فارسی اشاره کرد. نخستین برخورد رایانه با زبان فارسی نیز از طریق خط صورت گرفت، زیرا درونداد، ذخیره‌سازی، پردازش و برونداد داده‌های زبانی اغلب به صورت نوشتاری انجام می‌شود و البته همه از مشکلات و ناهماهنگی‌های موجود در خط فارسی آگاهیم؛ از اینرو برای این امر ناگزیریم ایجاد رویه‌های یکسان و استانداردهای رسمی و غیررسمی را بپذیریم.

زبان فارسی و وظیفه کنونی ما

ظرفیت‌های رسانگی زبان گذشتگان را به کلی فرو نهاد و به بوتۀ فراموشی سپرد و نه باید هرج و مرج در زبان امروز را تا آنجا رخصت داد که باب تفهیم و تفاهم به کلی مسدود گردد. عدم آشنایی با امکانات و ظرفیت‌های زبان گذشتگان سبب می‌شود که آن بخش

از زبان سالم و رسای امروزی که بنابر نیازهای گسترده زندگی مدرن پیدا شده است بتدریج چنان دستخوش پریشانی گردد و با گذشته قطع رابطه کند که از بیان اندیشه و تعامل بین‌فردی که دو کارکرد اصلی زبان‌اند چندان بی‌پشتوانه و عاجز از انتقال مفاهیم گردد که دیگر نه به درد آموزش بخورد و نه عامل پیوند ما با یکدیگر و حفظ ملیت گردد.

عدم حضور سنت در تجدد، تجدد را بی تکیه‌گاه و سست و معلق می‌کند زبان امروز ما تنها با تکیه بر زبان گذشته است که می‌تواند بی‌آنکه در دام کهنگی بغلتد، شادابی و نشاط و رسایی خود را حفظ کند و توانایی خود را در بیان شفاف و قابل فهم معارف و نیازهای امروزی بیفزاید و با انتقال زیبایی و معرفت از طریق نظم و نثر گذشتگان، غرور ملی و مذهبی جوانان را تقویت کند. اگر از این چشم‌انداز به زبان فارسی بنگریم و به تصرفات گوناگونی که به ویژه از طریق ترجمه‌های نامطلوب در دایرة واژگان و ساخت و بافت زبان فارسی امروز صورت می‌گیرد، دقت کنیم، بی‌تردید حفظ و پاس‌داری از زبان فارسی یکی از ضروری‌ترین وظایف ماست که در تحقق آن باید بیش از پیش بکوشیم.

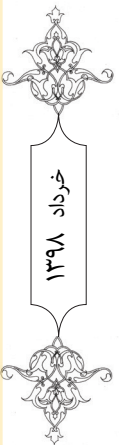
شاید به تکرار نیاز نباشد که زبان فارسی از مهمترین عوامل حفظ فرهنگ و ملیت ماست. ما به عنوان یک ملت از دریچه این زبان است که به جهان می‌نگریم و از طریق این زبان است که اندیشه‌های دیگران را درک می‌کنیم، اندیشه‌های گذشتگان را در می‌یابیم و اندیشه‌های خود را بیان می‌کنیم.

آنچه بر ایرانی بودن ما به‌عنوان یک ملت بزرگ با گذشته‌های افتخارآمیز و تولیدکننده اندیشه‌های ارزشمند در حوزه دین و اخلاق و فلسفه و تصویر احساسات و عواطف و زیبایی در عرصه هنر، دلالت می‌کند، آینه زلال و شفاف زبان است. اگر این آینه با غبار بی‌اعتنایی‌های حکومت‌ها و قدرت‌های سیاسی حاکم، از هجوم واژه‌ها، ترکیبات و کنایات بیگانه مکدر شود، ما در کدام آینه بنگریم تا تصویر خود را در مقام یک ایرانی تماشا کنیم؟

اگرچه بسیاری از علوم جدید و کشفیات جدید در قلمرو و طب و فیزیک و الکترونیک بسیار با ارزش و در خدمت پیشرفت و آسایش جوامع بشری است و بر عهده ماست که آنها را در سطح بسیار عالی بیاموزیم و به کار ببریم، اما این علوم نیستند که روح فرهنگ ایرانی را در جوانان ما می‌دمد و ایرانی با فرهنگ بار می‌آورد، بلکه علوم انسانی است که شخصیت ما را به‌عنوان یک ایرانی شکل می‌دهد. این علوم که جذب و رسوب آن در ذهن ما هویت ایرانی ما را حفظ می‌کند، فقط و فقط از راه زبان ممکن است. زبان خانه فرهنگ است در این خانه است که ما می‌توانیم با آرامش و اطمینان زندگی کنیم و نفس بکشیم و از در یوزگی بیگانگان احساس ننگ و سرشکستگی کنیم. پاس‌داری از زبان فارسی، امروز که هجوم فرهنگ‌های بیگانه از طریق رسانه‌های جمعی و کوتاه شدن فاصله‌های زمانی و مکانی شدت گرفته است از خطیرترین وظایف ماست که باید قبل از آنکه دیر شود در تدارک آن بکوشیم.

این کاری ساده نیست که تنها با گذاشتن چند واحد درسی در رشته‌های غیر ادبیات فارسی در دانشگاه‌ها یا چند ساعت درس فارسی در دبستان‌ها و دبیرستان‌ها به سامان برسد. کوششی ارجمند و همتی بلند با حمایت گسترده دولت لازم است تا با برنامه‌ریزی سنجیده بتوانیم راهی صحیح برای رسیدن به مقصود پیدا کنیم.

در این راه، احیای زبان و اندیشه‌های گذشتگان و بومی کردن علوم و نظریه‌های جدید از طریق زبانی شفاف و قابل فهم را باید مطمئن نظر قرار داد و از افراط و تفریط در حوزه زبان پرهیز کرد. نه باید امکانات و

فرسایش و آسیب‌های پدیدآمده در زبان فارسی

نخستین پیش نشست گروه ادبیات فارسی از شورای بررسی متون و کتب علوم انسانی، برای بررسی راهکارهای تحقق سخنان مقام معظم رهبری، در باب فرسایش و آسیب‌های پدیدآمده در زبان فارسی، در دویست و پنجاه و دومین جلسه این گروه روز پنجشنبه ۹۸/۳/۹ در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و با حضور اعضای پیوسته این شورا برگزار شد.

با توجه به اهمیت موضوع، در این جلسه از تنی چند از پیشکسوتان ادب فارسی همچون استادان دکتر بهرام مقدادی، دکتر جلال الدین کزازی، دکتر امیرانو کریمی، دکتر مهین‌دخت معین و دیگر صاحب‌نظران دعوت به عمل آمد.

در این نشست پس از طرح مسئله و بررسی راه‌های مواجهه با این مشکل، دکتر کزازی با بیان این نکته که شناخت درست ما از این زبان می‌تواند مقدمه عشق به زبان و فرهنگ ایرانی شود، به نقل سخنانی از انگلس در نامه خود به مارکس، پرداخت که حاوی مطالبی درباره قدرت استثنایی زبان فارسی برای جهانی شدن، بود. دکتر مقدادی نیز درباره ضرورت بازگشت به واژگان اصیل ایرانی و عدم سکوت در برابر هجوم واژگان و ترکیبات غیر مأنوس سخنانی ایراد کرد. همچنین خانم دکتر معین نمونه‌هایی از گرت‌برداری‌های اخیر در زبان فارسی را که منجر به پوسیدگی زبان از درون می‌شود، برشمرد و همچون سایر حاضران، تغذیه نامناسب مجریان و ارباب رسانه و مترجمان را از واژگان بیگانه، از عوامل این بحران و لزوم بازنگری در مواجهه با زبان فارسی را از ضرورت‌های بایسته توجه در میان مسئولان مرتبط با این حوزه دانست.

در این جلسه مقرر شد طی نشست‌هایی با حضور صاحب‌نظران، راه‌های مقابله با این بحران پیگیری شود.

سردار علایی در مراسم بزرگداشت سالروز آزادی خرمشهر: پیشنهاد مذاکره ترامپ مثل پیشنهاد صدام است

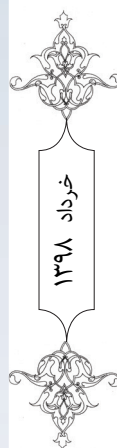
وی ادامه داد: صدام وقتی جنگ را شروع کرد، تصور می‌کرد حتماً به اهدافش می‌رسد. اساساً هیچ دولتی و کشوری جنگی را شروع نمی‌کند، مگر اینکه حتماً در آن پیروز شود. مثل الان که آمریکا که تصمیم به تحریم ایران گرفته است، حتماً فرضش این است که این تحریم را به نتیجه می‌رساند و الا چنین تصمیمی

به همت معاونت فرهنگی- اجتماعی، مراسم بزرگداشت سالروز آزادسازی خرمشهر، روز چهارشنبه اول خرداد در سالن حکمت پژوهشگاه برگزار شد. در ابتدای این مراسم دکتر محمود کریمی علوی، معاون فرهنگی- اجتماعی پژوهشگاه ضمن خوشامدگویی به مهمانان گفت: در نقل قول هایی که از روزهای ابتدای

نمی‌گرفت. عراق با شروع جنگ فکر می‌کرد خیلی زود به نتیجه می‌رسد. آنچه که می‌خواست یک حداقلی داشت و یک حداکثر. حداقل نتیجه‌ای که عراق می‌خواست این بود که معاهده ۱۹۷۵ را که در آن تکلیف اختلافات مرزی ده‌ها ساله ایران و عراق روشن شده بود، می‌خواست بهم بزند و مهمترین مسأله برایش این بود که کل ارون رود برای عراق باشد و ایران در آن هیچ سهمی نداشته باشد. فرمانده سابق نیروی دریایی سپاه با اشاره به خواسته حداکثری عراق گفت: ادعاهای بزرگی را در ابتدا مطرح می‌کردند که یکی از آنها این بود که رژیم در ایران تغییر کند. دوم اینکه می‌گفتند ایران تجزیه شود و حداقل خوزستان بشود عربستان. سوم اینکه جزایر سه گانه‌ای که در خلیج فارس است، به اعراب برگردد. بنابراین عراق جنگ را شروع کرد که به این اهداف برسد. وی در پاسخ به این سؤال که عراق با چه تصویری

جنگ می‌شود، می‌گویند، صدام گفته بود تا نیم ساعت دیگر کمر ایران را خواهیم شکست. اما این جنگ فقط در خرمشهر ۳۵ روز با مقاومت جوانان ما طول کشید و بعد از آن هم ۸ سال ادامه داشت. لذا باید قهرمانان این مجاهدت‌ها باشیم. سپس دکتر قبادی، رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی در سخنان کوتاهی با تبریک سالروز آزادسازی خرمشهر، گفت: دعا می‌کنیم که خداوند به حق این ایام، به فهم و معرفت ما نسبت به حق شهیدان بر گردن ما، بیفزاید. در ادامه این مراسم، سردار حسین علایی، از فرماندهان دوران دفاع مقدس، ضمن تبریک سالروز آزادی خرمشهر به تشریح ابعاد آن پرداخت و گفت: این روز شاید یکی از شیرین‌ترین روزهای ملت ایران در صد سال اخیر بوده است. اگر ایرانیان به خصوص نسل فعلی، عظمت این روز را درک کنند، روز فتح خرمشهر را به روز شادی بزرگ تبدیل می‌کنند و سر از پا نمی‌شناسند.

از ایران جنگ را شروع کرد، توضیح داد: تصور عراق این بود که ایران ضعیف است و بنابراین می‌شود با او جنگ کرد و پیروز شد. از نظر تئوری‌های جنگ، هرگاه یک طرف احساس کند که طرفش ضعیف است، حتماً جنگ می‌شود. دو تا ضعف در ایران حس می‌کرد. اولین ضعف این بود که می‌گفت چون در ایران انقلاب شده است، نیروهای مسلح از هم پاشیده‌اند و بنابراین اینها قدرت دفاع ندارند. دومین تصور این بود که در اثر انقلاب، گسل‌های قومی و مذهبی در ایران فعال شده است و الان خیلی از قومیت‌ها به دنبال آن هستند که خودشان را از دولت مرکزی جدا کنند و لذا وحدت ملی در ایران نیست. الان هم همینطور است که اگر آمریکایی‌ها این تصور را پیدا کنند که ما ضعیف هستیم و وحدت ملی در ایران وجود ندارد، حتماً با ما جنگ می‌کنند. لذا فتح خرمشهر بوده است که تا حالا ما را از جنگ دور نگه داشته است.

این استاد دانشگاه تأکید کرد: عراق در ابتدای جنگ هر کجا مقاومت مردمی نبود، به سرعت پیشروی کرد، ولی هر کجا مثل خرمشهر مردم بودند، دچار مشکل شد. بنابراین یکی از مفروضات آنها که جنگ باعث از بین رفتن وحدت مردم می‌شود، از بین رفت و اتفاقاً باعث همگرایی مردم شد. البته در این میان نقش بزرگ را امام (ره) به عهده داشت. امام (ره) جزو با عظمت‌ترین شخصیت‌های تاریخ ایران است. هنر ایشان این بود که وقتی جنگ شروع شد، از آن نترسید. خیلی‌ها ترسیدند. عراق در ابتدا حدود ۲۰ هزار کیلومتر از خاک ایران را اشغال کرد یا در کنترل آتش گرفت. مهمترین کاری که عراق کرد، اشغال خرمشهر بود و لذا با اشغال خرمشهر پرچم پیروزی را بالا بردند.

خرمشهر نماد موفقیت عراق در جنگ بود. وی خاطرنشان کرد: وقتی عراقی‌ها خرمشهر را گرفتند و آبادان را محاصره کردند گفتند، حالا ایرانی‌ها باید بیایند به خواسته‌های ما تن بدهند. لذا پیشنهاد آتش‌بس دادند. درست مثل الان که ترامپ پیشنهاد مذاکره می‌کند. یعنی آمریکا از برجام خارج شده است و تحریم‌ها را برقرار کرده و حالا می‌گوید، مذاکره کنیم. این مذاکره یعنی «بیایید حرف‌های من را بپذیرید». آتش‌بس آن زمان یعنی ۲۰ هزار کیلومتر در اختیار من باشد. شما هم برای بیرون راندن ارتش عراق ننگینید. حالا بیایید مذاکره کنیم. وقتی در مذاکره طرفین برابر نباشند، آنکه دست بالا را دارد، حرفش را دیکته می‌کند. وی با تشبیه پیشنهاد صدام به پیشنهاد اکنون ترامپ افزود: الان هم آمریکایی‌ها سه چیز از ما می‌خواهند؛ اول می‌گویند هسته‌ای نداشته باشید، چه صلح‌آمیز و چه غیرصلح‌آمیز. چه حتی در حد تئوری در دانشگاه‌ها. دومین خواسته‌اش این است که برد موشک‌هایتان به زیر ۴۰۰ کیلومتر برسد. معنای این حرف چیست؟ یعنی اگر من یک روز حمله کردم، برد موشک‌هایتان یک وقت به ناوهای من نرسد. سوم هم می‌گوید، شما در منطقه حضور و نفوذ نداشته باشید. بعد هم امضاء کنید که از گروه‌هایی که ما می‌گوییم تروریست هستند، حمایت نکنید.

این فرمانده دفاع مقدس با اشاره به تدبیر امام (ره) در آن مقطع اظهار داشت: صدام هم آن موقع که خرمشهر را گرفت، دنبال چنین فرمولی بود. حالا ما می‌توانستیم چکار کنیم؟ ما دو راه داشتیم. یکی اینکه چون آن زورش بیشتر است بپذیریم. راه دوم هم این بود که ما می‌ایستیم. امام (ره) گفتند، تا یک سرباز

متجاوز در خاک ایران هست، ما آتش‌بس را نمی‌پذیریم. این باعث ایجاد قدرت در ایران شد. قدرت این بود که جنگ را در اختیار مردم قرار داد. هیچکس هم با ایران نبود. حتی سازمان ملل در قطعنامه‌های ابتدایی هیچ‌جا حاضر نشد بگوید که عراق متجاوز بوده است. امام کار بزرگی کرد و گفت دفاع بر همه واجب است. وقتی مردم آمدند، نیروهای مسلح مثل سپاه قدرت گرفت. امام، جوانانی که اصلاً نمی‌دانستند جنگ چیست و سلاح چیست؟ اینها را تبدیل کردند به فرماندهان بزرگ. همین عملیات بیت‌المقدس را بچه‌هایی که امام تربیت کرد و سابقه نظامی نداشتند، طراحی کردند. این قدرت ملی را امام به وجود آورد. غیر از اینها یک نیروی نظامی از متن مردم درست کرد. بسیج یعنی نیروی مردمی داوطلبانه‌ای که با انگیزش الهی وارد کار می‌شوند. اگر این انگیزش‌های الهی نبود، سرزمین‌های ما در اشغال عراق باقی مانده بود. سردار علایی تصریح کرد: از روز اول جنگ ما هیچ‌گونه حمایتی نداشتیم. نه حمایت تسلیحاتی و نه حتی حمایت فکری. هیچکس به ما مشورت نداد که چگونه می‌شود در مقابل ارتش عراق ایستاد. طراحی همه عملیات‌ها را خودمان انجام دادیم. برای همین برای آزادی و جب به جب خاک ایران، ایرانی‌ها فکر هزینه

کردند و شهید دادند. خود عراقی‌ها مدعی بودند که ما پوسته‌ای مثل گردو برای خرمشهر ایجاد کردیم که ایرانی‌ها از هیچ طرفی نمی‌توانند وارد شوند اما ما محاصره خرمشهر را از نقطه‌ای شکستیم که عراقی‌ها تصورش را هم نمی‌کردند و... لذا آزادسازی خرمشهر برای همیشه نماد پیروزی ایرانیان شد و هرگز نباید عظمت این پیروزی را فراموش کرد. وی در انتها افزود: امیدواریم ایرانی‌ها از این به بعد هم با نشان دادن این روحیه، آمریکایی‌ها را به جایی برسانند که به جای درگیر شدن و تحریم مردم ایران، این را بفهمند که با ایرانی‌ها نباید در بیفتند. ایرانی‌ها متکی به یک مکتب فکری به نام اسلام هستند که برای اینها قدرتی فراتر از قدرت یک ملت ایجاد می‌کند و می‌ایستند. انشاء الله با این ایستادگی، آمریکا بفهمد که نباید با مردم ایران جنگ کند و بفهمد که راه صحیح، برداشتن تحریم‌ها و رفتار درست با یک کشور مستقل هست. در بخش انتهایی این مراسم استاد محمد گلریز از خوانندگان سرودهای انقلابی و دفاع مقدس، قطعاتی از سرودهای دوران دفاع مقدس و همچنین سرودهای جدیدی را برای حاضران اجرا کرد.

تجدید چاپ و ترجمه کتاب پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی به زبان روسی

اثر پژوهشی سیدابوتراب سیاهیوش - عضو هیأت علمی بازنشسته مطالعات اجتماعی - تحت عنوان «بیت‌الحکمه: تحول علوم و پیشرفت تمدن اسلامی»، که در سال ۱۳۹۰ توسط پژوهشگاه به چاپ رسید و به عنوان پژوهش برتر همان سال برگزیده شد، در سال ۲۰۱۸ میلادی نیز توسط کمیته علمی بنیاد مطالعات مسکو برای ترجمه به زبان روسی برگزیده و در سال ۲۰۱۹ میلادی هم انتشار یافت.

ترجمه و انتشار اثر یاد شده - به‌مثابه روایتی علمی از دوره‌ای شکوفا از تاریخ و تمدن ایران اسلامی - در جهان روسی با جمعیتی قریب ۳۰۰ میلیون نفر را می‌توان یک رویداد علمی فراملی و تأثیرگذار قلمداد کرد. موضوع این کتاب گفتارهایی درباره دانش و دانش‌اندوزی اسلامی با نگاهی به روند تاریخی بیت‌الحکمه (عراق) است. مباحث کتاب در راستای شناخت جایگاه بیت‌الحکمه و تأثیر آن در شکل‌گیری و نضج تمدن اسلامی (رنسانس اسلامی) و شناخت و معرفی فعالیت‌های علمی آن استوار است. نگارنده بعد از ارائه توضیحات کلی و تاریخ و پیشینه مجامع علمی و مراکز دانش‌آموختگی در زمان اسلام و قبل از اسلام، رویکرد مسلمانان به ترجمه و اخذ علوم و روند ترجمه علوم از دیگر زبان‌ها به زبان عربی (بعد از اسلام) را بررسی می‌کند و خاستگاه و منشأ شکل‌گیری بیت‌الحکمه در دوران هارون و مأمون و دستاوردهای علمی حاصل از این مرکز علمی را بازنمایی می‌کند.

نقد و بررسی «سند الگوی پایه پیشرفت در پژوهشگاه»

نشستی را ارزشمند خواند. قبادی گفت: مقام معظم رهبری فرموده اند که دانشگاه‌ها و حوزه‌های علمیه و صاحب‌نظران این سند را عمیقاً بررسی کنند و با ارائه پیشنهادهای مشخص برای ارتقای آن بیش از پیش در ترسیم هدف و مسیر پیشرفت کشور مشارکت جویند. در ادامه دکتر میرجلیلی در سخنرانی خود به توصیف سند الگوی پایه پرداخت و ساختار و چارچوب الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت را در پنج بخش: مبانی، آرمان‌ها، رسالت، افق و تدابیر معرفی کرد. وی در بخش دوم سخنان خود به بررسی سند الگوی پایه پرداخت و در بررسی‌های کلی این سند، تحلیل کرد که سند الگو به جای مسئله‌گرایی بر اساس مبنای‌گرایی تدوین شده و مهمترین اشکال آن، همین نبود مسأله‌شناسی و اساس قرار ندادن مسأله‌گرایی است. وی در ادامه، بخش مبانی سند، بررسی‌های بخش افق در سند و سایر بررسی‌ها را مورد بررسی قرار داد و در پایان، پیشنهادهایی را برای ارتقای سند الگوی پایه پیشرفت ارائه کرد.

بخشی از پیشنهادهای دکتر میرجلیلی که در این جلسه مطرح شد به این ترتیب بود؛ بخش اول سند به بیان وضع موجود و آسیب‌شناسی پیشرفت کشور و روند متغیرها در صورت ادامه وضع موجود، اختصاص یابد. به‌رغم اجرای پنج برنامه قبل از انقلاب و شش برنامه پس از انقلاب، همچنان توسعه و پیشرفت، یک مسأله برای کشور است و باید آسیب‌شناسی شود. این عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی در ادامه بیان کرد: چارچوب نظری آسیب‌شناسی وضع موجود توسعه یا پیشرفت می‌تواند چارچوب دانش نظری توسعه با لحاظ دیدگاه‌های اسلامی و رعایت عدم مغایرت داشته باشد. وی پیشنهاد کرد: به دلیل فنی بودن تدوین

سند الگوی پایه اسلامی - ایرانی پیشرفت پس از ماه‌ها مطالعه، در جلسه خردادماه (پنجشنبه دوم خرداد ماه ۱۳۹۸) مدیران شورای بررسی متون و کتب علوم انسانی مورد بحث و بررسی قرار گرفت.

این جلسه نقد و بررسی با حضور دکتر قبادی، رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، مدیران گروه‌های تخصصی شورای بررسی متون و جمعی از همکاران و اعضای هیئت علمی پژوهشگاه در سالن اندیشه پژوهشگاه علوم انسانی تشکیل شد.

در این جلسه همچنین تنی چند از اعضای مرکز الگوی پایه اسلامی ایرانی از جمله، دکتر عباسعلی زالی (مشاور ریاست مرکز الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت)، دکتر حمیدرضا فرهنگد (مدیر کل محترم نظارت و ارزیابی مرکز الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت) و دکتر محمد حسین پناهی (رئیس اندیشکده امور اجتماعی مرکز الگو) حضور داشتند.

در ابتدای این نشست، بررسی سند الگوی پایه پیشرفت توسط دکتر سیدحسین میرجلیلی، عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و عضو گروه اقتصاد شورای بررسی متون، ارائه شد. دکتر قبادی که ریاست این جلسه را برعهده داشت با تأکید بر ظرفیت‌های شورای بررسی متون و مرکز الگوی پایه پیشرفت به فراخوان رهبر معظم انقلاب برای بررسی عمیق سند الگوی پایه اشاره کرد و تشکیل چنین

مطرح کردن مباحثی در خصوص این الگو اظهار کردند که نقش مردم در این الگو، نسبت آن با قانون اساسی و همچنین ضمانت اجرایی آن معلوم نیست و این جلسه با بحث و گفتگوی اعضای شورای بررسی متون و اعضای الگو تا زمان افطار ادامه یافت. شایان ذکر است گزارش مبسوط این نشست به زودی در اختیار علاقه‌مندان قرار می‌گیرد.

برنامه بلندمدت، از متخصصان برنامه‌ریزی توسعه استفاده شود و در تدوین برنامه بلندمدت از تجربه کشورهای آسیایی نظیر چین، هند و عربستان مورد بررسی قرار گیرد.

این جلسه با بحث و بررسی اعضای نشست در خصوص سند الگو ادامه یافت. دکتر زالی، عضو مرکز الگوی پیشرفت در این جلسه با بیان اینکه نظریه منتخب ما در برنامه چشم‌انداز چیست؟ عنوان کرد که مایه اصلی این سند، توسعه است و این الگو برخلاف چیزی که برخی از حاضران در این جلسه مطرح کردند، مسئله محور است تا از حرکت‌های زیکزاک در کشور جلوگیری کند. اعضای شورای بررسی متون با

نشست بصیرت افزایی (۱) «میزان حق و باطل در اندیشه حضرت علی (ع)»

حق، روحیه افراط و تفریط در مقابل روحیه اعتدال است. هر جا افراط یا تفریطی وجود دارد، ما شاهد غلتیدن به سمت انحراف هستیم. لذا باید همه ما نفس خود را با اعتدال و تقوا ورزش دهیم تا دچار انحراف از حق نشویم.

در آستانه شهادت امیرالمؤمنین (ع)، به همت معاونت فرهنگی - اجتماعی و با همکاری پایگاه بسیج پژوهشگاه (پایگاه بسیج شهید آوینی) و مرکز تحقیقات امام علی (ع)، اولین نشست از سلسله نشست‌های طرح بصیرت افزایی با عنوان «میزان حق و باطل در اندیشه حضرت علی (ع)» در روز یکشنبه ۵ خرداد ۱۳۹۸ در سالن حکمت پژوهشگاه برگزار شد.

در این نشست حجت الاسلام علم‌الهدی، رئیس مرکز تحقیقات امام علی (ع)، ابتدا به تعاریف حق در لغت اشاره کرد و اظهار داشت: کلمه حق در قرآن در حدود ۳۰۰ بار استفاده شده است. در لغت هم حق را به معنای تطابق با واقع معنی می‌کنند. باطل هم نقیض حق است و نه ضد حق. به این معنی که باطل در واقع پوچ و هیچ است. چیزی نیست و یا اثری وجودی ندارد که بخواهد در جایگاه چیزی به نام «ضد» تعریف شود.

وی افزود: شاخص فکری حضرت علی (ع)، حق و عدل و اجرای آن است. حضرت علی (ع) می‌فرمایند حق وسیعترین شیء در توصیف است. لذا باطل مانند مریضی می‌ماند که همه دوست دارند از آن دور شوند تا دچار مرضی نشوند.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی خاطر نشان کرد: نکته دوم در مورد حق، دو جانبه بودن حق است. ما چیزی به عنوان حق یک طرفه نداریم. حق دو طرفه و مساوی است و هر کسی که حقی بر کسی داشته باشد، به دنبال آن تکلیفی نیز در مقابل بر دوش او است. اگر حکومت حقی بر مردم دارد، مردم هم بر حکومت حق دارند. حضرت علی (ع) هم همواره تأکید داشتند که هر دو حق را بیان کنند تا مردم متوجه این نکته باشند.

این استاد دانشگاه در ادامه به نکته سوم در اندیشه حضرت علی (ع) پرداخت و تأکید کرد: یکی از نکات مهم در اندیشه حضرت علی (ع) «اصالت حق» است. در نگاه حضرت به هیچ عنوان افراد اصیل نیستند، بلکه حق اصیل است. لذا در این نگاه فردپرستی محکوم است. همچنین در این نگاه اصالت با حکومت و سیستم هم نیست، بلکه تنها معیار، «اصالت حق» است.

علم‌الهدی افزود: یکی دیگر از نکات که باید در مسئله حق و باطل به آن اندیشید، این است که میزان دور شدن و انحراف از حق چیست و چه عامل‌هایی باعث آن می‌شود؟ به نظر می‌آید اولین عامل انحراف از

وی در ادامه تصریح کرد: نکته پنجم در رابطه با حق و باطل، آمیختگی حق و باطل است. شما هیچوقت حق را عریان نمی‌بینید و باطل هم همینطور است. حق و باطل با هم ممزوج هستند. در حق حالت‌هایی از باطل است و در باطل حالت‌هایی از حق است. به تعبیر امام علی (ع) کلمه حق یزاد بها الباطل. کلمه حقی می‌گویند که از آن به دنبال باطل هستند.

دکتر علم‌الهدی به دیگر عوامل انحراف از حق اشاره کرد و اظهار داشت: یکی از عوامل انحراف از حق، عدم اطلاع و آگاهی است، چراکه موجب می‌شود که حقیقت را نشناسیم. همچنین تبعیت از هوای نفس و روحیه لجاج و عناد نیز می‌تواند موجب انحراف از حق گردد. علاوه بر این، خودمحوری در مقابل حق محوری هم از جمله عوامل انحراف از حق است.

رئیس مرکز تحقیقات امام علی (ع) در پایان خاطر نشان کرد: سیره اهل حق می‌تواند به جامعه در تشخیص حق کمک و مدد رساند. اما به طور کلی مشکل جامعه اسلامی این است که قرآن را فراموش کرده و به آن عمل نمی‌کند.

در انتهای این نشست دکتر علم‌الهدی به سؤالات حاضران پاسخ داد.

نشست بصیرت افزایی (۲)

«تحول مفهومی حفظ نظام در اندیشه امام خمینی»

نظام اجتماعی هم می‌کردند. اما در اندیشه امام، حکومت هم جزئی از نظام اجتماعی است و لذا حفظ نظام، شامل امر سیاسی و حکومت هم شده است. یکی از دستاوردهای چنین نگاهی این بود که فقه امامیه رابطه وثیقی با فلسفه سیاسی پیدا کرد و بین

این دو تعامل و ارتباط برقرار شد که تا پیش از آن کمتر دیده می‌شد.

این پژوهشگر فقه سیاسی تأکید کرد: دستاورد دیگر این رویکرد این بود که تأسیس حکومت یک مبنای عقلایی پیدا کرد. فقهای پیشین چون بین این دو تفکیک قائل بودند، از ضرورت حفظ نظام به ضرورت تأسیس نظام نمی‌رسیدند. اما نه تنها این حفظ نظام را توسعه مفهومی داد و به وجوب عقلانی تشکیل نظام رسید، بلکه چون خود را مکلف می‌دانست، خود به این امر قیام نمود.

وی در مورد دستاورد دیگر این رویکرد گفت: یکی از آثار این رویکرد گذار از مفهوم مرجعیت به مفهوم ولایت بود. اجتهاد و تقلید مربوط به دوره ای بود که حفظ نظام شامل حکومت نمی‌شد و لذا گفتمان مرجعیت شکل گرفت، اما وقتی این مفهوم در ساحت فلسفه سیاسی می‌نشیند، از مفهوم مرجعیت عبور می‌کنیم و وارد مفهوم ولایت می‌شویم. علاوه بر این از مشروعیت «قدر مقدور» به مشروعیت «مقدور» گذار می‌کنیم. اگر در گذشته فقها احیاناً حاکم را تأیید می‌کردند، قدر مقدور و از روی اجبار بوده است، مانند مرحوم

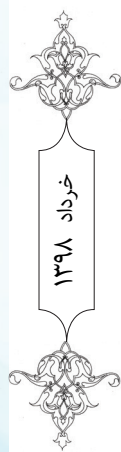
در آستانه سیامین سالگرد ارتحال امام خمینی (ره)، معاونت فرهنگی- اجتماعی با همکاری پایگاه بسیج پژوهشگاه دومین نشست از سلسله نشست‌های طرح بصیرت‌افزایی را با عنوان «میزان تحول مفهومی حفظ نظام در اندیشه امام خمینی (ره)» روز دوشنبه ۱۳ خرداد ۱۳۹۸ در سالن اندیشه پژوهشگاه برگزار کرد.

در این نشست حجت الاسلام مهدوی‌زادگان با یادآوری این نکته که عبارت «حفظ نظام» یکی از پرکاربردترین مفاهیم در کلام امام و رهبری بوده است، خاطر نشان کرد: امام خمینی (ره) حفظ نظام را حفظ اسلام می‌دانست و حتی در جایی تعبیر می‌کند که حفظ جمهوری اسلامی از حفظ جان امام زمان (عج) هم بالاتر است، چون ایشان هم جانشان را برای حفظ اسلام می‌دهند.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی با اشاره به نمونه‌هایی از کلام امام و فقهای گذشته، افزود: مفهوم «حفظ نظام» در فقه یک دلیل، قاعده و اصل است؛ که بر اساس آن فقها به استنباط احکام می‌رسند. امام در دوران ۱۰ ساله رهبری خودشان مکرر بحث حفظ نظام را مطرح می‌کنند. مثلاً در جایی فرموده اند «حفظ اسلام یک فریضه الهی است، بالاتر از تمام فرایض؛ یعنی، هیچ فریضه‌ای در اسلام بالاتر از حفظ خود اسلام نیست. اگر حفظ اسلام جزء فریضه‌های بزرگ است و بزرگترین فریضه است، بر همه ما و شما و همه ملت و همه روحانیون حفظ این جمهوری اسلامی از اعظم فرایض است.»

دکتر مهدوی‌زادگان با اشاره به اینکه این مفهوم در کلام فقهای پیشین در قالب «حفظ نظام اجتماعی» آمده، گفت: در کلام امام (ره) «حفظ نظام» توسعه مفهومی پیدا کرد و شامل نظام سیاسی هم گردید. در واقع در کاربرد «حفظ نظام» در کلام امام یک تحول اساسی پیدا شد و دستاوردها و نتایج عینی هم به دنبال داشت. لذا این سؤال پیش می‌آید که این تحول یک نوع ارتقاء بوده است یا تغییر ماهیت داده است؟ به نظر می‌رسد این تحول نوعی ارتقاء مفهومی پیدا کرده است، چراکه اساساً تبدیل ممکن نیست، به این دلیل که نظام سیاسی بر پایه نظام اجتماعی شکل می‌گیرد و لذا نمی‌توان صحبت از حفظ نظام سیاسی بکنید، اما قائل به حفظ نظام اجتماعی نباشید.

وی دستاوردهای این رویکرد را برشمرد و اظهار داشت: در کلام فقهای پیشین، چون امور عامه و حکومت را تفکیک کرده بودند، لذا این امکان را داشتند که همزمان با حکومت جور مخالفت کنند (البته با تقیه)، اما حفظ

کنیم. یعنی علما نسبت به خیلی از مسائل با توجه به حفظ نظام بحث می‌کنند.

مهدی زادگان با تأکید بر ضرورت حفظ نظام اجتماعی، گفت: اگر امام در دوره‌ای با حکومت پهلوی مدارا می‌کرد از باب همین حفظ اجتماع بود. اما بعد به اینجا رسیدند که نظام فاسد و منحط پهلوی دارد نظام اجتماعی ما را از بین می‌برد. فساد که در شاکله این حکومت وجود داشت، نظام اجتماعی را از بین می‌برد. بر این اساس تا زمانی که مردم قیام نکرده بودند و به استقبال امام نرفته بودند، هیچ گاه از این بحث استفاده نکردند. اما وقتی مردم پیام امام را دریافت کردند و گفتند حکومت اسلامی می‌خواهیم، امام هم قیام کرد.

وی در انتها تأکید کرد: ولایت در نگاه امام بخشی از اسلام است. یعنی ولایت رکنی از اسلام است. در قرآن هم بحث «اطیعوا الله و اطیعوا الرسول» مطرح شده است. بنابر این وقتی می‌گوییم حفظ نظام سیاسی واجب هست، گویی می‌گوییم حفظ اسلام از اوجب واجبات است.

در پایان نشست، دکتر مهدوی‌زادگان به سؤالات حاضران پاسخ داد.

نائینی که از باب قدر مقدور مشروطه را تأیید نمود. اما مشروعیت حاضر، مشروعیت مقدور است. ولایت تأسیس شده است و به مقداری که اعمال می‌کند، مشروعیت مقدور دارد. در واقع اینطور نیست که حکومت جور است و مجبور باشند تأیید موقت کنند.

وی در پاسخ به سؤالی در خصوص ولایت مطلقه و مقیده گفت: متأسفانه کسانی که به این موضوع می‌پردازند به این نکته توجه ندارند که بر اساس برداشت‌های خودشان از مطلقه و مقیده کلام امام را تفسیر می‌کنند؛ در حالی که اگر کسی می‌خواهد کلام امام را خوب متوجه شود باید به فضای گفتمانی و فقهی امام برود و بگوید امام در چه فضایی این حرف را زده است. «مطلقه» یکی از اصطلاحات رایج در میان فقها است. عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی تصریح کرد: ما یک اصل و فرع داریم. اصول نسبت به همدیگر رابطه مطلقه پیدا می‌کنند؛ اما اصل نسبت به فرع رابطه مطلق و مقید پیدا می‌کند. در میان فقها بحث ولایت همواره ذیل احکام اصلی مثل امر به معروف و نهی از منکر بحث می‌شد. ولی امام فرمود ولایت هم یکی از اصول است. در این نگاه ولایت معنای مطلقه پیدا می‌کند.

وی در پاسخ به سؤالی در خصوص انتقاد از حکومت اسلامی، اظهار داشت: این طور نیست که چون حکومت اسلامی تأسیس شده فقها و علمای ما راجع به ظلم بحث نکنند. اما باید به همان مسئله حفظ نظام توجه

تأمل انتقادی درباره انتشار گزارش نتایج نظرسنجی‌ها

جامعه‌شناس فرانسوی درباره شیوه انتشار نظرسنجی‌ها و تاثیر آن بر روند دموکراتیک جامعه را مورد اشاره قرار داد. بورديو معتقد است که کل فرآیند نظرسنجی در تمامی مراحل اجرا و انتشار آن می‌تواند مورد تحریف قرار گیرد چرا که نظرسنجی‌ها با پیش‌فرض گرفتن برخی از اصول از جمله: همه نظر دارند، همه نظرات را برابرنند و فقدان طبقه‌بندی پرسشنامه‌ها، نظرات را جمع‌آوری و منتشر می‌کنند، درحالی‌که این فرآیند قابل نقد و بررسی است.

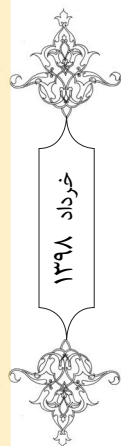
در ادامه این سخنرانی دیدگاه‌های دیگر فیلسوف و جامعه‌شناس فرانسوی، ژان بودریار، با موضوع پایان امر اجتماعی و توده خاموش بررسی شد. بودریار نیز معتقد بود با رشد رسانه‌های الکترونیکی، توده مردم نه تنها شکل و ساختار پیدا نمی‌کنند بلکه این حجم از تصاویر، اطلاعات و امیال به بی‌معنا شدن آن و در نهایت افول حوزه عمومی و امر اجتماعی منجر می‌شود. در چنین شرایطی نظرسنجی‌ها و پیمایش‌ها نه تنها افکار عمومی را گزارش نمی‌کنند بلکه بدیلی از افکار عمومی می‌شوند و به جای آن می‌نشینند.

در ادامه این نشست گزارشی از یافته‌های تحقیقی درباره نحوه انتشار گزارش‌های نظرسنجی در چند سایت خبری کشور مورد اشاره قرار گرفت. از آنجاییکه انتشار گزارش‌های نظرسنجی با هر کیفیتی در محیط سیاسی و اجتماعی کشور تاثیر دارد اما یافته‌های این گزارش نیز نشان می‌داد که استاندارد مشخصی برای انتشار این نظرسنجی‌ها وجود ندارد و ضرورت دارد تا هم توسط اندیشمندان و هم رسانه‌ها مورد ارزیابی و نقد و بررسی قرار گیرد. این نشست با پرسش و پاسخ به سؤالات به پایان رسید.

روز یکشنبه ۱۹ خرداد ماه ۱۳۹۸ پژوهشکده مطالعات فرهنگی و ارتباطات پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی نشست تخصصی «تأمل انتقادی درباره انتشار گزارش نتایج نظرسنجی‌ها» را با حضور «غلامرضا جامه بزرگی» کارشناس حوزه افکار عمومی و نظرسنجی برگزار کرد.

در این نشست غلامرضا جامه‌بزرگی، کارشناس حوزه افکار عمومی و نظر سنجی به دیدگاه‌های نظری انتقادی موجود درباره نحوه انتشار گزارش‌های نظرسنجی پرداخت. وی با تعریفی از افکار عمومی و ردیابی تاریخی آن در دوره کلاسیک و مدرن یادآور شد که مفهوم افکار عمومی دوران تاریخی متعددی را سپری کرده اما شکل گیری امروزی آن را باید در دوران مدرن و همزمان با رشد سوادآموزی، شهرنشینی و از همه مهم‌تر پیدایش مطبوعات و رسانه دانست. اشاره به تاریخچه نظرسنجی در ایران و جهان و تجربیات تاریخی در حوزه سنجش افکار نیز بخش دیگر از این سخنرانی بود. وی حوزه نظرسنجی و به طور خاص سنجش افکار در ایران را را حوزه جوان و نوینی دانست که به دلیل تجربیات تاریخی، شکاف‌های اجتماعی، تحلیل گروه‌های مرجع و ... امری سخت و ناهموار است و نیازمند توجه و تأمل است. به خصوص در انتشار گزارش‌های نظرسنجی نه استاندارد مشخصی در رسانه‌ها وجود دارد و نه قوانین و مقررات که تعیین کننده استانداردها باشد. تنها مقررات موجود درباره نظرسنجی‌ها مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی در سال ۱۳۸۴ است که در آن وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی موظف به تهیه مقرراتی برای انجام و انتشار نظرسنجی‌ها شده که تا کنون این آیین‌نامه تهیه نشده است.

جامه‌بزرگی در ادامه دیدگاه‌های پیر بورديو،

خرداد ۱۳۹۸

انگاره بنات‌الله در باورهای اسطوره‌ای اعراب

در ادامه محققان به ارائه مطالب و تحقیقات خود پرداخت و گزارشی از روند شکل‌گیری انگاره بنات‌الله از دیرینه‌ترین ایام تاریخ زندگی بشر، فرایند تکامل آن در طی تاریخ و سپس افول آن در دوران پیشاسلام ارائه کرد.

وی همچنین بومی‌سازی این انگاره را در جامعه ایران امروز نیز قابل پیگیری دانست و شواهدی را برای آن ارائه کرد. لازم به ذکر است که متن مکتوب این سخنرانی به‌زودی در مجله علمی - پژوهشی، تاریخ اسلام به چاپ می‌رسد.

نشست «انگاره بنات‌الله در باورهای اسطوره‌ای اعراب»، روز دوشنبه، ۲۰ خرداد ماه ۱۳۹۸، با سخنرانی دکتر زهرا محققان، استادیار پژوهشکده مطالعات قرآنی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی در محل سالن اندیشه پژوهشگاه برگزار شد.

در این نشست که با حضور اعضای پژوهشکده مطالعات قرآنی و برخی استادان و دانشجویان رشته‌های مختلف از جمله علوم قرآن و حدیث، ادبیات، تاریخ، پژوهش هنر و سایرین برگزار شد؛ دکتر محققان، ابتدا به بیان جایگاه و خاستگاه اینگونه مطالعات در حیطه مباحث قرآنی پرداخت و ضرورت بررسی اینگونه موضوعات را مطرح کرد.

وی با ابراز این نکته که آگاهی از باورهای فرهنگی و تاریخی اعراب قبل از اسلام، یکی از ضوابط مهم در فهم و تفسیر قرآن کریم است؛ بیان کرد: امروزه علیرغم پیدایش علوم جدیدی همانند انسان‌شناسی، باستان‌شناسی و سایر علوم مشابه، فهم ما از بسیاری از آیات، از جمله آیات مرتبط با خدایانوان موجود در اندیشه اعراب جاهلی، هنوز فهمی ناقص و مبهم است و بر همین اساس، چالش‌های بسیاری را نیز در مواجهه با اینگونه آیات داریم؛ مخصوصاً با توجه به رشد جنبش‌های زنانه و شکل‌گیری خوانش‌های فمینیستی از قرآن کریم، که شبهات زیادی را در مواجهه با اینگونه آیات ایجاد می‌کنند؛ ضرورت بررسی این انگاره در باورهای اسطوره‌ای اعراب و سپس واکاوی نحوه مواجهه قرآن کریم با آن آشکار می‌شود.

بحثی دربارهٔ رؤیت هلال ماه

این باره بر آرای رهبر معظم انقلاب در خصوص موضوع استفاده از ابزار برای رؤیت هلال ماه گذارد. در ادامه محمدرضا صیاد سخنرانی‌شان را با موضوع «گزارش‌های رکوردشکنی رؤیت هلال‌های ماه‌های شامگاهی در جهان» آغاز کرد و گزارشی از رکوردهای رؤیت هلال ماه در جهان به این شرح ارائه دادند:

مرکز اسناد فرهنگی آسیا با همکاری معاونت فرهنگی پژوهشگاه روز دوشنبه ۱۲ خردادماه ۱۳۹۸، نشست «بحثی درباره رؤیت هلال (نجومی - فقهی)؛ بررسی تحلیلی هلال‌های رمضان و شوال ۱۴۴۰» را با سخنرانی محمدرضا صیاد (پژوهشگر تقویم و رؤیت هلال)، سیدمحسن قاضی میرسعید (پژوهشگر رؤیت

یولیوس اشمیت آلمانی نخستین منجمی است که به صورت علمی دست به رؤیت هلال زده است. او از آلمان به یونان مسافرت و در رصدخانه آتن شروع به کار، و در کل ۶۸ گزارش رصدی را در مدت ۲۰ سال ثبت کرد.

گزارش‌های وی عبارتست از:

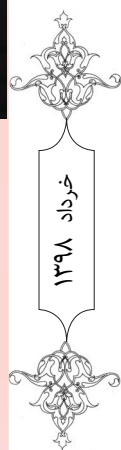
۱. رؤیت هلال ماه با چشم غیرمسلح در سال‌های ۱۸۲۵ الی ۱۸۴۲؛
۲. رؤیت هلال ماه با دوربین دو چشمی و چشم غیرمسلح؛
۳. رؤیت هلال ماه با چشم غیرمسلح و تلسکوپ.

سپس آندره لویی دانژون فرانسوی موفق شد بین سال‌های ۱۸۹۰ تا ۱۹۲۷ در شهر استراسبورگ ۷۵ گزارش رصدی را جمع‌آوری و ارائه کند و در عین حال تصاویری از هلال‌های ماه به دست دهد. دانژون معیاری را نیز به نام خود در زمینه رؤیت‌پذیری هلال ماه، ثبت کرده است که هنوز به قوت خود باقی است.

ژوزف اشپروک آلمانی، منجم بعدی بود که ضمن جمع‌آوری اطلاعات و گزارش‌های رؤیت هلال، نخستین بار رکوردگیری را در مقوله رؤیت مطرح و برای اولین مرتبه موضوع را در مجله معروف Skye Telescphe مطرح کرد. پس از وی دانشمند دیگری به نام رابرت سی ویکتور بود که علاقه ویژه‌ای به تأسیس رصدخانه سیار برای بچه‌های مدارس داشت، و نخستین رکورد رؤیت با دوربین دوچشمی نیرومند را نیز از آن خود ساخت.

هلال)، علیرضا موحدنژاد (عضو شورای مرکز تقویم دانشگاه تهران) و علی اکبر نیری (مرکز تقویم مؤسسه ژئوفیزیک دانشگاه تهران) و با دبیری مهندس حسن فقیه عبداللهی برگزار کرد.

در ابتدای نشست، فقیه عبداللهی ضمن عرض خیرمقدم به حاضرین و سخنرانان، از دکتر عاملی رضایی (رئیس مرکز اسناد فرهنگی آسیا) و دکتر محمود کریمی علوی (معاون فرهنگی و اجتماعی پژوهشگاه) تشکر کرد و از حاضران به سبب عدم حضور مهندس میرسلیم (عضو شورای مرکز تقویم دانشگاه تهران) عذرخواهی کرد و گفت: سیدمصطفی میرسلیم به رغم اینکه از رجال سیاسی هستند، همواره حامی گروه‌های رؤیتی هلال و علاقمندان به تقویم بوده‌اند و اولین همایش جدی بین‌المللی در این زمینه به همت وی در سال ۱۳۸۲ با حضور مرحوم آیت الله هاشمی رفسنجانی افتتاح شد که پس از آن نیز در سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۵، در ۴ دوره برگزار شد و نتیجه آن مقالات ارزشمندی است که در مجموعه ویژه‌نامه‌های مجله تخصصی تحقیقات اسلامی به چاپ رسید. همچنین وی کوشش‌های فراوانی در زمینه‌های فقهی و نجومی رؤیت هلال انجام دادند و به‌رغم اختلاف بین فقها و اهل نجوم توانستند مرحوم آیت الله رفسنجانی را به لحاظ علمی مجاب کنند که رؤیت هلال ماه با چشم مسلح نیز از سوی علمای دینی مورد توجه قرار گیرد و به ویژه تأثیر بسیاری در

سخنران بعدی نشست سیدمحسن قاضی میرسعید بود که درباره آغاز ماه مبارک رمضان و پایان آن به ایراد سخن پرداخت. وی به بحثی علمی درباره عدم امکان رؤیت هلال در شامگاه دوشنبه ۱۳۹۸/۲/۱۶ اشاره کرد و این موضوع را که کشورهایی نظیر عربستان سعودی و ممالک عربی تابع، مبادرت به اعلام رؤیت هلال شده بود، به چالش کشید. سپس درباره ماه‌های بدر ۱۲، ۱۳ و ۱۴ شبه سخن گفت و این روش که بسیاری تعداد روزهای پیشین را از ماه شب چهارده کسر می‌کرده و می‌کنند و ابتدای ماه رمضان را بر همین منوال

دوم: گفته عده‌ای برای رؤیت هلال یقین است و طبیعی است که باید به قول آنها اعتماد کرد.
سوم: چنانچه دو مرد عادل بگویند که هلال ماه را دیده‌اند ولی اگر مشخصات ماه را برخلاف یکدیگر بگویند، البته اول ماه ثابت نمی‌شود.
چهارم: سی روز تمام از اول ماه قبلی بگذرد.
پنجم: حاکم شرع حکم کند که اول ماه است و در این صورت کسی هم که تقلید او را نمی‌کند باید به حکم وی عمل کند ولی کسی که می‌داند حاکم شرع اشتباه کرده، نمی‌تواند به حکم او عمل کند.

می‌دانند، با ادله علمی، رد کرد. آنگاه در خصوص هلال آغاز ماه رمضان ۱۴۴۰ و اختلافات پیش آمده و همچنین هلال ماه شوال همین سال گزارش تفصیلی ارائه داد و روز عید فطر را قطعاً مقارن چهارشنبه ۱۵ خرداد اعلام کرد. در خاتمه نیز با نمایش اسلایدهای مختلف، ثابت کرد که رؤیت هلال شوال ۱۴۴۰ در شبانگاه سه‌شنبه ۱۳۹۸/۳/۱۴ در کلیه ممالک اسلامی امکان‌پذیر و عید سعید فطر ۱۳۹۸/۳/۱۵ خواهد بود.

سپس درباره هریک از موارد پنج‌گانه شرح مفصلی ارائه کرد.

در ادامه دکتر علیرضا موحدنژاد، عضو ستاد استهلال دفتر مقام معظم رهبری، بحث اصلی خود را بر اساس مسئله فقهی موضوع استهلال شروع کرد و پنج اصل اولیه مشترک بین فقها را در خصوص رؤیت هلال بدین شرح بیان کرد:

سخنران بخش پایانی نشست علی‌اکبر نیری بود که به معرفی نرم‌افزار مهیار که مختص پیش‌بینی رؤیت هلال‌های ماه‌های قمری است پرداخت و توضیحاتی در مورد آن داد. این برنامه روی سیستم عامل اندروید قابل نصب است و بحث اصلی آن پیش‌بینی مشاهده هلال ماه است. محدوده و معیار اصلی آن بر مبنای معیارهای رصدخانه افریقای جنوبی، مرکز تقویم دانشگاه تهران، سیدمحسن قاضی میرسعید، مهندس رستمی و یالوپ است. وی با استفاده از هریک از معیارهای مذکور و به طور عملی آغاز رمضان ۱۴۴۰ و پایان این ماه مبارک را به دقت مورد بررسی قرار داد و نکته قابل توجه اینکه در تمامی این معیارها مشخص می‌شد که هلال رمضان ۱۴۴۰ در بعدازظهر روز دوشنبه ۱۳۹۸/۲/۱۶ بدون تلسکوپ بسیار قوی و آن هم جز در نوار باریکی از جنوبی‌ترین قسمت پهنه ایران قابل رؤیت نبود، اما هلال شوال همین سال، با اختلافات بسیار اندکی در تمام کشور ایران اسلامی در عصر روز سه‌شنبه ۱۳۹۸/۳/۱۴ قابل رؤیت خواهد بود. در انتهای این نشست، جلسه پرسش و پاسخی بین حاضرین و سخنرانان برگزار و از سخنرانان با اهدای لوح تقدیر، قدردانی شد.

اول: اینکه خود فرد هلال ماه را ببیند که روایت‌های بسیاری نیز در این باره آمده و علت اینکه بر رؤیت تأکید شده، این است که تقویم قمری قدری قراردادی است و نباید خرده گرفت که چرا در تقویم هجری قمری اختلافاتی مشاهده می‌شود؛ چون باید تأکید کنیم که تقویم میلادی هم یک تقویم شمسی است و تقویم ایران ما نیز چنین است؛ پس هیچ کدام از کشورها با کشور دیگر به لحاظ اوقات و تقویم یکسان نیست و به طریق اولی اختلاف در رؤیت هلال ماه هم به دلیل اختلاف آفاق، متفاوت می‌شود.

گفتگو با دکتر الهام ابراهیمی برگزاری نشست‌های علمی «رونق تولید»

اشتغال» در سال ۱۳۹۶ و برپایی نخستین همایش ملی «ارتباط علوم انسانی، تولید و صنعت» در سال ۱۳۹۷ اشاره کرد.

در راستای نامگذاری سال ۱۳۹۸ به عنوان «رونق تولید»، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی تلاش می‌کند در این خصوص گام‌هایی کاربردی بردارد و توجه پژوهشگران و محققان را به این موضوع مهم جلب کند؛ لذا در این شماره مصاحبه‌ای داشته‌ایم با دکتر الهام ابراهیمی، مسئول راه‌اندازی مدیریت ترویج و کاربردی‌سازی پژوهش‌های علوم انسانی که مسئولیت برگزاری جلسات پیگیری رونق تولید را نیز برعهده دارند.

* چه ارتباطی بین برنامه توسعه پژوهشگاه و برنامه‌های رونق تولید وجود دارد؟

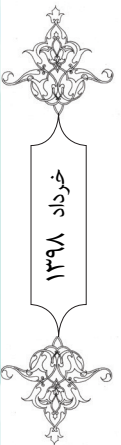
در برنامه راهبردی پنجم سال دوم پژوهشگاه، «افزایش تأثیرگذاری بر سیاست‌ها و برنامه‌های کلان ملی»، «توسعه سازوکارهای ارتباط پژوهشگاه با جامعه» و «ساماندهی و به‌کارگیری ظرفیت‌های پژوهشگاه و شبکه نخبگانی جهت پاسخگویی به نیازها و حل مسائل و مواجهه با چالش‌های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و زیست‌محیطی» به عنوان راهبردها و سیاست‌های اصلی تعیین شده است. به علاوه، سیر حرکت پژوهشگاه طی پنج سال اخیر ارتباط نزدیکی با موضوع «رونق تولید» دارد.

* پژوهشگاه چه اقداماتی در راستای تحقق شعار رونق تولید انجام داده است؟

از جمله اقدامات پژوهشگاه طی این دوره می‌توان به «تشکیل پژوهشکده علوم انسانی و اجتماعی کاربردی» در سال ۱۳۹۳، اجرای طرح پژوهشی ملی «اعتلای علوم انسانی معطوف به پیشرفت کشور» در سال ۱۳۹۴، برگزاری اولین و دومین همایش «اقتصاد مقاومتی» در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶، برگزاری جشنواره «قدردانی از پایان نامه‌ها و رساله‌های برتر علوم انسانی در حوزه تولید و

* آیا درباره بایسته‌های نهادی و ساختاری مسئله رونق تولید نیز کاری انجام شده است؟

در دیدار ماهانه اعضای هیات علمی پژوهشگاه در تاریخ دوم اردیبهشت ماه ۱۳۹۸، در مورد مهم‌ترین مفروض کلان موضوع، یعنی برخورداری از یک دیدگاه یکپارچه به بحث رونق تولید بحث شد و گفته شد که تولید یکی از مؤلفه‌های اقتصادی است و نمی‌توان آن را منتزاع از سایر مؤلفه‌های اقتصادی درک و تبیین کرد. به همین سان و با منطقی مشابه تبیین مؤلفه‌های اقتصادی بدون در نظر گرفتن مؤلفه‌های غیراقتصادی ناممکن است. این امر ضرورت مد نظر قرار دادن یک «چارچوب تألیفی» که بتواند ذیل آن ارتباط میان مؤلفه‌های مختلف را ترسیم کرد، دو چندان می‌کند. موضوع تولید فی‌نفسه یک موضوع «اقتصادی» است اما دارای

پیش شرط‌هایی «غیر اقتصادی» است. از جمله پیش شرط‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی که ترکیبی از آن‌ها می‌تواند شکل‌دهنده پیش شرط‌های نهادی و ساختاری باشد. مهمترین پیش شرط ساختاری رشد اقتصادی که رشد تولید را نیز شامل می‌شود، تعادل ساختاری است؛ به این معنا که میان چهار خرده نظام جامعه (خرده نظام سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی) تعادل برقرار شده و عملکرد هیچ یک از آنها محل عملکرد خرده نظام‌های دیگر نباشد.

در ایران امروز یکی از مهمترین وجوه آسیب‌شناختی در رابطه با رشد اقتصادی و رونق تولید استیلای منطق خرده نظام سیاسی بر سایر خرده نظام‌های چهارگانه است. امری که منطق اقتصادی را منقاد منطق سیاسی کرده و به برهم خوردن تعادل نظام اجتماعی و در نتیجه کاهش رشد اقتصادی انجامیده است. بنابر آنچه رفت، هر گونه تلاش برای رشد و شکوفایی اقتصادی و در نتیجه شکوفایی تولید بدون ایجاد تعادل سیستمی و گذار از اقتصاد رانتی، متمرکز و انحصارگرا به یک اقتصاد باز، شفاف و رقابتی میسر نخواهد بود.

* پیگیری مسئله رونق تولید تنها محدود به پژوهشکده اقتصاد است یا سایر رشته‌های علوم انسانی نیز در آن دخیل هستند؟

توجه به مضمون «رونق تولید» تحت عنوان «جلوگیری از تعمیق رکود و استفاده از ظرفیت‌های موجود کشور» موضوعی است که بنا به تشخیص مقام معظم رهبری مهم‌ترین موضوع حال حاضر در حوزه سیاستگذاری و برنامه‌ریزی کشور معرفی

شده است. با توجه به ابعاد متکثر موضوع اعم از ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، سیاسی و حقوقی، پرداختن به این مهم مستلزم بهره‌گیری از دیدگاهی بین‌رشته‌ای، هم‌افزا و کل‌نگر است. به عبارت دیگر، با یک مسیر چندوجهی و یک پدیده چند رشته‌ای مواجهیم که می‌بایست به همه وجوه آن توجه کرد تا به «دانشی یکپارچه» در این رابطه دست یافت.

نظر به اهمیت ابعاد متکثر موضوع، چند کارگروه مختلف تحت در پژوهشگاه تشکیل شده که در صدد است حول موضوعات تبیین شده به برگزاری نشست‌های نخبگانی بپردازد.

* چه کارگروه‌هایی در راستای تحقق شعار رونق تولید تشکیل شده است؟

۱. کارگروه اقتصادی: آسیب‌شناسی رشد اقتصادی
۲. کارگروه سیاسی: بایسته‌های سیاسی توسعه
۳. کارگروه مطالعات فرهنگی و اجتماعی: پیش‌شرط‌های فرهنگی و اجتماعی رشد اقتصادی
۴. کارگروه حقوقی: بسترهای حقوقی توسعه

امید است خروجی این سلسله‌نشست‌ها، به صورت توصیه‌های سیاستی و گزارش‌های راهبردی راهگشای مراجع ذی‌ربط و سیاستگذار نظیر «وزارت علوم، تحقیقات و فناوری» و «وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی»، «وزارت صنعت، معدن و تجارت»، «مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی» باشد.

إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

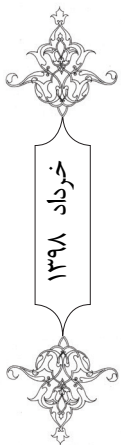
جناب آقای صحبت‌اله مداحی

مصیبت وارده درگذشت برادر گرامی‌تان را تسلیت عرض کرده، از خداوند سبحان برای آن مرحوم علو درجات و برای جنابعالی و خانواده محترم صبر جمیل و اجر جزیل مسألت داریم.

سرکار خانم دکتر اعظم قاسمی

مصیبت وارده درگذشت پدر گرامی‌تان را تسلیت عرض کرده، از خداوند سبحان برای آن مرحوم علو درجات و برای جنابعالی و خانواده محترم صبر جمیل و اجر جزیل مسألت داریم.

روابط عمومی

گزارش دیدار اعضای هیأت علمی و پژوهشگران مرکز دین پژوهی دانشگاه بوخوم آلمان از پژوهشگاه

قالب انتشارات مرکز
- امکان چاپ مقالات اعضای هیأت علمی
پژوهشگاه در مجلات مرکز که از رتبه‌های بالایی
در رتبه‌بندی مجلات بین‌المللی برخوردار است.
- امکان چاپ آثار مشترک پژوهشگاه و مرکز دین
پژوهی دانشگاه بوخوم
مقرر شد تمامی موارد فوق به زودی در قالب

روز یکشنبه ۱۹ خردادماه ۱۳۹۸، رئیس دانشگاه
رور (Ruhr) بوخوم آلمان، پروفسور فولکهارد کرش و
همراهان او میهمان پژوهشگاه دفتر همکاری‌های
علمی بین‌المللی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات
فرهنگی بودند.
پژوهشگران این مرکز که از جمله؛ پروفسور کارمن
ماینرت (محقق در زمینه دین بودایی) دکتر

تفاهم‌نامه‌ای به امضای طرفین برسد. هم‌چنین
برای نخستین گام توافق شد کارگاه مشترکی در
زمینه اسطوره‌های دینی با همکاری پژوهشگاه
مطالعات قرآنی برگزار شود.
لازم به ذکر است که کلیه بروشورها و اطلاعات
تفصیلی مرکز در اختیار دفتر همکاری‌های علمی
بین‌المللی قرار دارد و همکاران محترم می‌توانند
با مراجعه و مشاوره با کارشناسان دفتر پیشنهادات
خود را برای همکاری اعلام فرمایند.
گفتنی است دانشگاه رور (Ruhr) در شهر بوخوم
آلمان با ۲۰ دانشکده و بیش از ۴۳۰۰۰ دانشجو
از ۱۰۳ کشور، رشته‌های مختلفی (علوم طبیعی،
مهندسی، پزشکی و علوم انسانی و اجتماعی) را در
یک مجموعه گردهم آورده است. در این دانشگاه
بخشی به نام مرکز دین‌پژوهی (Center CERES)

کیانوش رضانیا (محقق تاریخ ادیان آسیای غربی،
تاریخ دین زرتشتی و ادبیات فارسی میانه) روسل
پینتکا هینز (استادیار شرق شناسی باستان که در
زمینه نماد حیوانات و رنگ، مفهوم بدن و محیط
زیست تحقیق می‌کند) و هم‌چنین تیم کاریس،
مدیر پژوهشی این مرکز و متخصص در مطالعات
رسانه بودند که در پژوهشگاه حاضر شدند.
مهم‌ترین نکات و بندهای مورد توافق در این
نشست به شرح زیر است:
- امکان تبادل دانشجو در مقطع دکتری
- امکان انجام پروژه‌های تحقیقاتی مشترک در
زمینه ادیان قبل از اسلام و ایران اسلامی
- امکان برگزاری کارگاه‌های مشترک
- امکان چاپ کتاب‌های اعضای هیأت علمی
پژوهشگاه به صورت مستقل پس از داوری اثر در

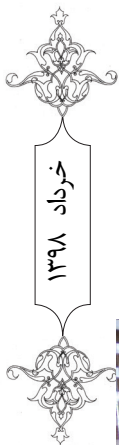
for Religious Studies فعالیت دارد.

بر اساس اطلاعات درج شده در سایت رتبه‌بندی دانشگاه‌های دنیا CWUR (۲۰۱۸-۲۰۱۹)، دانشگاه بوخوم بارتبه جهانی ۲۹۱ و رتبه ملی ۲۴، نمره ۷۶٫۶ را در بین ۱۰۰۰ دانشگاه کسب کرده است. مرکز دین‌پژوهی بوخوم آلمان یکی از بزرگترین مراکز مطالعات علمی دین در اروپا محسوب می‌شود و در سطح جهانی به عنوان بالاترین درجه تحقیقات شناخته شده است. حوزه اصلی پژوهش و آموزش در این مرکز بر روی سنت‌ها و عقاید دینی آسیایی و اروپایی قرار دارد که شامل همه ادیان عمده در دنیا می‌شود. مانند هندی (هندوئیسم)، بودایی، مسیحی و اسلام و نیز آیین‌های چندخدایی بین‌النهرین (polytheistic religions of Mesopotamia)، آیین‌های مدیترانه‌ای، دین زرتشتی و جینیسم. به علاوه، در مرکز مطالعات دینی بوخوم پژوهشگران بر روی مطالب روش‌شناختی و نظام‌مند دین تکیه دارند و نیز بر روی تنوع و برخورد دین‌ها در گذشته و حال تحقیق می‌کنند. حوزه‌های تحقیقاتی دیگر این مرکز در ارتباط با دین و مهاجرت، دین و رسانه و نیز دین و هنر است. در بخش آموزش، این مرکز در سطح کارشناسی ارشد از سراسر دنیا دانشجویان می‌پذیرد و برای دانشجویان ممتاز نیز در سطح بین‌المللی برنامه Ph.D. ارائه می‌دهد.

این مرکز از طریق برنامه اراسموس (ERASMUS) در شبکه بین‌المللی دانشگاه‌های اروپایی قرار دارد و نیز با دانشگاه‌های سایر نقاط دنیا از طریق برنامه همکاری (چین، کره جنوبی، آمریکا و غیره) در ارتباط است.

در مرکز دین‌پژوهی دانشگاه بوخوم، مطالعات بین‌رشته‌ای به عنوان کلید توسعه در پژوهش است. از این رو، گروه تحقیقاتی دین و رسانه در این مرکز از محققان سراسر دنیا از رشته‌های مختلف مانند دین‌پژوهی، رسانه و ارتباطات، فلسفه، زبان‌شناسی، تاریخ هنر، انسان‌شناسی، جامعه‌شناسی جهت ارائه تجربیات و گفت‌وگو در ارتباط با نظریه‌ها و روش‌شناسی‌های جدید استفاده می‌کند. این محققان با سازماندهی کارگاه‌های آموزشی و همایش‌های بین‌المللی، چاپ آثار و ایجاد شبکه بین‌المللی با هم در ارتباط هستند.

رئیس این مرکز پروفیسور فولکهارد کرش (Volkhard Kersch)، پژوهشگر در زمینه مطالعات دینی است که در زمینه نظریه تحول دین، جهانی‌سازی و پلورالیسم دینی، دین و خشونت، دین و هنر، تاریخ مطالعات دینی پژوهش می‌کند.

مفهوم ایران در قرون میانه اسلامی

آن را متون تاریخی مورد مطالعه و روشی که در بررسی این متون به کار می‌گیریم مشخص می‌کنند. اگر از اطلاعات قلیل باستان‌شناسی صرف‌نظر کنیم، بخش اعظم دانش ما از ایران پیش از روی کار آمدن ساسانیان - هخامنشیان (۳۳۰-۵۴۹ ac)، سلوکیان (۳۱۲-۱۲۹ پ. م.)، و پارتیان (۲۴۷ پ. م. تا ۲۲۴ م.) - از منابع یونانی است. یونانیان قرن‌های طولانی بزرگ‌ترین رقیب سیاسی ایران بوده‌اند و به ندرت نوشته‌ای مبتنی بر اطلاع کافی و حسن نظر درباره‌ی این دشمن دیرین از آنان به جای مانده است؛ نکته‌ای که در مورد سرزمین‌های شرقی ایران، که یونانیان بسیار کم می‌شناختند، بیشتر صدق می‌کند.

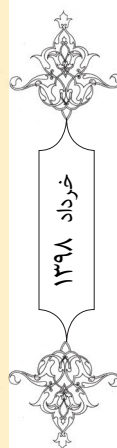
یآوری ادامه داد: تاریخ ساسانیان و بنی‌امیه را مورخان عباسی در قرون سوم و چهارم هجری نوشته‌اند. به سخن دیگر، اگرچه عجیب به نظر می‌رسد، اما مفهوم ایران به عنوان یک واحد قومی/ملی/زبانی که در گذر از هزاره‌ها، به‌رغم مصائب بیرون از شمار، سلطه دراز مدت اقوام بیگانه و جنبش‌های نیرومند مذهبی، پابرجا مانده است، بر ساخته‌ی دوران اسلامی تاریخ است. این فرضیه که مسلمانان و اعراب همه منابع و مأخذ موجود درباره‌ی فرهنگ ایران پیش از اسلام را نابود کرده‌اند، دیگر اعتباری ندارد. مفهوم ایران به عنوان یک واحد ملی و حکومتی که بر مرزهای مشخصی فرمان می‌راند. در همین کتاب‌ها و نوشته‌ها که منبع و مأخذ مطالب آن‌ها شناخته شده نیست، شکل می‌گیرد. رساله‌های تاریخی و سیاسی قرون میانه با آراستن و گسترش دادن گذشته تاریخی ایران به نقد جامعه اسلامی روزگار خود پرداخته‌اند و همین گذشته تاریخی است که در این مقاله مورد نظر است. اگر چه در سال‌های اخیر بررسی‌های درخشانی درباره‌ی تاریخ ایران در قرون میانه منتشر شده، اما این که چرا و چگونه مسلمانان قرون میانه، ایرانیان و غیر ایرانیان، برای شناختن امروز خود این اصطلاحات و مفاهیم را درباره‌ی دیروز به کار گرفته‌اند آنچنان که باید مورد نظر قرار نگرفته است. آثار مورخین دیروز را، درست مثل تاریخ‌نگاران امروز، نمی‌توان به سالشمار ساده رویدادهای تاریخی فرو کاست: همه این مورخین در موقعیت‌های پر اهمیت سیاسی، اجتماعی، و فرهنگی قرار داشتند، و پیش از آن که نوشتن را آغاز کنند، طرحی کلی از کتاب خود در ذهن داشته‌اند. در تاریخ‌نگاری پیشامدرن، فرم از محتوا، همچنان که رویداد از معنا، جدا نیست و غرض از ذکر رویدادهای تاریخی بیشتر از ردیف کردن آن‌ها در کنار یکدیگر، انتقال معانی نهفته در آن‌ها به آیندگان است.

گروه تاریخ سیاسی پژوهشکده علوم تاریخی در ادامه نشست‌های «ایده ایران» از سلسله نشست‌های «مسئله ایران» سخنرانی «مفهوم ایران در دوره میانه» را در روز دوشنبه ۲۷ خرداد با حضور دکتر نگین یآوری، استاد تاریخ دانشگاه کلمبیا و محقق دانشگاه لایپزیگ، در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی برگزار کرد. دکتر یآوری در شروع سخنانش گفت: پیامبر اسلام (ص) در سال ۶۳۲ میلادی، سالی که یزدگرد سوم

(۶۳۲-۵۱)، آخرین پادشاه ساسانی به تخت نشست، در گذشت. پنجاه سال بعد جغرافیای سیاسی و اجتماعی خاور میانه و سرزمین‌های مجاور آن از لونی دیگر بود. فتوحات اعراب نقشه سیاسی، مذهبی، فرهنگی و اجتماعی منطقه را، که قرن‌های متمادی در سلطه نفوذ ایران قرار داشت، دگرگون کرده بود. سپاه ساسانیان در آزمون مقابله با جنگجویان عرب شکست خورده بود، و شهرها و ایالات مختلف ایران هریک جداگانه راهی برای پایداری در برابر سپاهیان عرب در پیش گرفته بودند.

وی افزود: اگر بخواهیم تاریخ ایران را از قرن اول تا سوم هجری، فراتر از این وقایع نگاری‌ها و روایت‌های توصیفی مورد بررسی قرار دهیم، از توجه به ملاحظات متعدد تاریخ‌نگارانه ناگزیر خواهیم بود. چگونه و در کجا می‌توانیم حوزه اطلاق مفهوم ایران و کسانی را که این مفهوم در طی قرون در مورد آن‌ها قابل اطلاق بوده مشخص و تعریف کنیم؟ مفهومی قابل اطلاق به یک واحد فرهنگی مشخص و قابل تعریف و چگونگی و حدود

وی گفت: هدف این بررسی نه تنظیم فهرست ایرانیان برگزیده‌ای است که نام آن‌ها در تذکره‌های آن دوران به کرات آمده است و نه جستجوی رگه‌هایی از مفهوم هویت ملی و بومی از طریق کاویدن نوشته‌های مؤلفینی که یا نام ایرانی دارند و یا از ایالات و شهرهای ایران برخاسته‌اند. برجسته‌ترین وجه هویت ایرانی در دوران پیشامدرن، همان طور که برخی از پژوهندگان تاریخ اسلام اشاره کرده‌اند، فراتر رفتن آن از مرزها و پیوندهای بومی و سرزمینی است. بر گشوده بودن به اندیشه‌ها و آیین‌های تازه، و جستجوی دانش در سرزمین‌های دور، شبیه به آن چه پس از فتوحات اسکندر در یونان روی داد، مهم‌ترین هدیه ایران پیش از اسلام به تمدن اسلامی بود. یکی از عمده‌ترین پرسش‌هایی که صاحب‌نظران علم سیاست در اسلام قرون میانه با آن رو به رو بودند، تجزیه قدرت سیاسی و افول خلافت عباسی بود. بهره‌گیری ساسانیان از مفهوم ایران به معنای یک واحد سیاسی، مذهبی و فرهنگی و پیوند آیین زرتشت با سنن آریایی، که مفهوم ایرانشهر نقطه اوج آن بود، از نظر مورخان مسلمان قرون میانه توفیق بزرگی بود. ایرانشهر در نوشته‌های زرتشتی به جا مانده از دوران اسلامی به صورت‌های مختلف منعکس است و به سرزمینی اشاره می‌کند که مردمان آن به فرمان پادشاه و دین گردن می‌نهند، مفهومی که در استقرار تمرکز سیاسی ساسانیان و یک پارچه کردن سرزمین‌های شرقی و غربی ایران نقش بزرگی بازی کرده است. استاد تاریخ دانشگاه کلمبیا تأکید کرد: مسلمانان همه آنچه را از فرهنگ ساسانی با هدف‌هایشان سازگارتر بود برگزیدند و انگاره‌ای آفریدند که بخشی از آن هم بومی می‌نمود و سرچشمه آموزه‌های اخلاقی و سنت‌های سیاسی شد. بر اساس این انگاره بر ساخته از فرمانروایی ساسانیان، پادشاهی نیک به اداره هوشمندانه امور کشور یا جنگ و کشورگشایی محدود نمی‌شد، بلکه اخلاق و فرهنگ از مؤلفه‌های عمده آن بود، مؤلفه‌ای که به

تحکیم قدرت سلطنت بسنده نمی‌کرد، بلکه به فرمانروا و حکومت او مشروعیت می‌داد و به حفظ این مشروعیت پایبند بود. مشروعیت قدرت شاه نه تنها مستلزم خردمندی و حمایت او از دانش و علم بود، بلکه توانایی مشارکت در مباحثات و مناظرات فکری و سیاسی و نظارت بر سیر تحولی آن را نیز ضروری می‌کرد. دادگری، یا کلید پایداری پادشاهی، نیز مفهومی چند وجهی و بقای سلطنت در گرو آن بود. پادشاه به صرف تشویق مردم به خواندن کتاب‌های دینی دادگر تلقی نمی‌شد، بلکه باید در مباحثات مذهبی حضور می‌یافت، و به مدعیان خود خوانده ایمان راستین اذن مداخله نمی‌داد. به این ترتیب فرمانروایی استوار بر عدل در گرو خرد و بیداردلی پادشاه بود. شاه باید نه تنها در قبال دسیسه‌های سیاسی، اعمال نفوذ مشاوران سودجو و بدعت‌گذاران آگاهی و هشیاری نشان می‌داد، بلکه باید با فضل و دانش کافی در مباحثات سیاسی و مذهبی فعالانه مشارکت می‌کرد.

وی در خاتمه گفت: صاحب‌نظران حوزه سیاست، در غیاب فضای مذهبی به سامان، حکومت متمرکز با ثبات و استوار و همچنین پریشانی و بی رسمی عرصه خلافت عباسی، دورانی را به یاد می‌آوردند که در آن پادشاهان آراسته به خرد، با هشیاری و بیداردلی فرمان می‌راندند و فضا بر گفتگو و مبادلات فکری برگشوده بود. خطرات ظلم و بیدادگری را هشدار می‌دادند، لزوم حفظ حرمت اخلاقی مسلمانان و حفاظت از آنان را در برابر مهاجمین وحشی بیرحم یاد آور می‌شدند و بر ثبات و سامان کار دین و دولت پای می‌فشردند. پشتوانه فکری و چارچوب زبانی این طرح، بیش از هر چیز دیگر، مرهون تاریخ فکری و فرهنگی ایران بود. جلسه با پرسش و پاسخ‌های چالشی حاضرین در نشست به پایان رسید.

تجدد رمانتیک و علوم شاهی

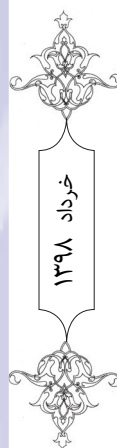
کتاب بر تجدد رمانتیک شاهنشاهانه است. در این میان پارادوکس حقوق سلطنت و حقوق ملت در جریان است. هرکدام از این تجددها ویژگی‌های اختصاصی دارند اما ویژگی‌های اصلی تجدد شاهی خود شاه و نژاد است. وی در ادامه گفت: کتاب شامل تحلیل رژیم‌های دانایی دوره پهلوی و نسبت دیالکتیکی آنها با نظام قدرت و حکمرانی در قالب نهادهای پژوهشی است این کتاب درباره رابطه نهادهای پژوهشی، علم و سیاست و پژوهشگران با نهاد قدرت در دوران جدید است.

نشست نقد و بررسی کتاب «تجدد رمانتیک و علوم شاهی» تألیف دکتر رضا نجف زاده با همکاری گروه تاریخ سیاسی پژوهشکده علوم تاریخی و پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم دوشنبه ۲۰ خرداد ۹۸ در محل پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی برگزار شد. سخنرانان دکتر علیرضا ملایی توانی (معاون پژوهشی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی)، دکتر آرش حیدری (عضو هیئت علمی دانشگاه علم و فرهنگ) و

دکتر آرش حیدری، عضو هیئت علمی دانشگاه علم و فرهنگ نیز با اشاره به اینکه کتاب با پرش‌هایی متفاوت آغاز می‌شود و مسئله اداره کردن و حکومت کردن که ایده‌ای فوکویی است را پیش می‌کشد گفت ما انتظار داریم طبق ادعا با سازوکارهای قدرت منتشری که قرار است بدن‌ها و ذهن‌ها را به سامان کند مواجه شویم اما ناگهان با مفهوم اپراتوس آلتوسری مواجه می‌شویم؛ گویی هدف پیشین رها شده و قرار است تحلیلی از ایدئولوژی‌های حاکم بر دوره پهلوی ارائه شود. در ادامه نیز مفهوم سوژه پیش کشیده می‌شود که متفاوت از دو رویکرد پیشین است. بنابراین تا اینجا با سه لحظه نظری مواجه هستیم که آمیختن این‌ها با هم پروژه‌ای بسیار بزرگ می‌طلبد. به این معنا، در این کتاب به صراحت نمی‌دانیم با چه چشم‌اندازی با سامانه تولید دانش و نسبت قدرت و دانشی که در دوره پهلوی هست مواجه هستیم. دکتر علیرضا ملایی توانی، معاون پژوهشی پژوهشگاه

دکتر رضا ماحوزی (معاون پژوهشی پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم) بودند. در ابتدای نشست دکتر رضا نجف‌زاده، نویسنده کتاب تجدد رمانتیک و علوم شاهی نخست به گونه‌ایی زیست قدرت ایرانی و درون‌زا بودن آن اشاره کرد و گفت: در کتاب این ایده که تجدد و زیست قدرت ما منشأیی خارجی دارد رد شده است. داستان کتاب، داستان فرادستان حوزه قدرت و فرودستان حوزه دانش است. از این رو با شبکه ریزومی نیروهای سیاسی و رژیم‌های دانایی سروکار داریم. مسئله نوعی دیالکتیک چند وجهی است. نجف زاده عناصر مشترک تجددهای رمانتیک‌های ایرانی را انحطاط اندیشی، عقل باوری عاطفه بنیاد، عطف توجه به سنت، تأکید بر تاریخ و برخورداری از ذهنیت تراژیک، و برخورداری انواع تجددهای این بازه شامل تجدد رمانتیک شاهنشاهی، تجدد رمانتیک سرخ انقلابی، تجدد رمانتیک اسلام‌گرایانه و تجدد رمانتیک انتقادی از عناصر مذکور، برشمردند و اشاره کردند که تمرکز این

علوم انسانی و مطالعات فرهنگی نیز در این نشست با اشاره به اینکه کتاب یک کار میان رشته‌ای گسترده است، گفت: کتاب هم صورت‌بندی نظریه گسترده‌ای دارد و هم منابع و مدارک تاریخی را به صورت مفصل بررسی کرده است. خلأ موجود در این کتاب این است که نظریات و آرای علمی کتاب از زمینه تاریخی خود جدا شده است. به گونه‌ای که گویی کتاب در خلأ تولید شده است. این در حالی است که بنا بر ادعای خود مؤلف کتاب قصد دارد با بهره‌گیری از مباحث نظری گسترده، خطوط ناخوانده تاریخ را عیان کند. دانشیار پژوهشکده تاریخ پژوهشگاه علوم انسانی ادامه داد: ما وقتی از مفهوم علوم شاهی سخن می‌گوئیم لازم است به دوره پیش از مشروطه و پس از مشروطه برگردیم که به فهم ما از تاریخ بسیار کمک می‌کند. در فضای پیشامدرن تمام دانشگاه‌های ما از زمره علوم شاهی محسوب می‌شدند. علمی که باید به تأیید پادشاه می‌رسیدند. ادبیات، هنر، اندیشه ورزی و ما وابسته به نهاد قدرت بود. کار بزرگی که مشروطه انجام داد ایجاد یک بستر واقعی در زمینه‌ای بود که ما به مدد آن از دوران پیشامشروطه گذر کردیم. وضعیتی که در آن علوم شاهی به حاشیه رفت و علمی تولید شد که دیگر مردمی بود.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی افزود: کار بزرگ مشروطه خواهان این بود که شاه را به عنوان یک قدر قدرت و مالک الرقاب به یک انسان عرفی تبدیل کردند. با این اتفاق طبیعتاً تمام دانش‌های پیرامونی این نهاد می‌بایست مردمی و دموکراتیک می‌شد. علوم انسانی جدید در ایران از این زمان به بعد شکل گرفت. این فضای نوین شکل گرفته

تحت تأثیر عصر مشروطه در مابین سال‌های ۱۳۰۴ تا ۱۳۱۴ دوباره محو می‌شود و ما دوباره به پیشامشروطه برمی‌گردیم. در این دوران ظهور رضاشاه برآمده از تجربه مشروطه خواهان است که فضای مشروطه‌خواهی در بستر تاریخ لرزان ایران در آن زمان قابل استقرار نیست. این دوره یک عقبگرد تاریخی برای ما بود. ما در این دوران از دموکراسی به دیکتاتوری، از شاه عرفی به شاه مستبد، از دولت مشروطه به دولت مطلقه، از ملت نیرومند به دولت نیرومند، از توزیع قدرت به تمرکز قدرت، از لیبرال دموکراسی به دموکراسی شاهنشاهی، از چندگانگی فرهنگی به فرهنگ واحد، از سوژه انسان حق مدار به انسان فرمانبردار، از ناسیونالیست دموکراتیک به ناسیونالیست رمانتیک، و از خطیبان مردمی به خطیبان حکومتی بازمی‌گردیم. همه اینها همچنین منجر به پدید آمدن چیزی شد که آقای نجف زاده در کتاب خود از آن تعبیر به علوم شاهی کرده‌اند.

ملایی توانی تأکید کرد: عامل مهمی که در دوران رضاشاه به پیشبرد مباحث و ساماندهی علوم شاهی کمک می‌کند، شکل‌گیری طبقه متوسط است. تحولات در نظام مالی، آموزشی، اجتماعی، یکجانشینی برخی اقوام و مواردی از این قبیل طبقه متوسط جدید را شکل می‌دهد. همین طبقه متوسط جدید در دهه بیست نقش‌های مهم اجتماعی را ایفا می‌کند و علوم شاهی را به حاشیه می‌راند.

ملایی با تأکید بر دههٔ چهل گفت: در تحلیل نظام دانایی و علوم شاهی و درباری در تاریخ ایران، دهه ۴۰ بسیار مهم است. چیزی که در کتاب از آن بحث نشده است. در این دهه تحول مهم اصلاحات ارضی و انقلاب سفید رخ می‌دهد. این سیاست یک تکانه جدید در

ساخت اجتماعی جامعه ایران است که موجب می‌شود مهاجرت‌های گسترده از روستاها به شهرها اتفاق بیفتد. در این دوره حکومت شاه در بحث‌های فرهنگی و هویتی احساس خلاء می‌کرد. از این رو نهادهای علوم انسانی جدید یا به تعبیر کتاب شاهی شکل گرفت. ملایبی توانی در ادامه گفت: در کتاب به همه نهادهای رسمی و شاهی پرداخته نشده است و در این بین خیلی‌ها از قلم افتاده‌اند. ملایبی توانی در قسمت پایانی سخنان خود گفت: پرسش دیگر این است که آیا در دوران مورد بحث کتاب که مابین ۱۲۹۹ تا ۱۳۵۷ است، نمونه‌های دیگر از علوم توانستند شکل بگیرند؟ آیا اگر ما در آن فضا قرار می‌گرفتیم می‌توانستیم علوم دیگری تولید کنیم یا همان علوم را در همان چارچوب‌های جاری عرضه می‌کردیم؟ به نظر می‌آید ما هم اگر بودیم همان مسیر را می‌رفتیم. در آن دوران کانون‌های علوم انسانی یک پاتوق برای جمع شدن روشنفکران غیر سیاسی بود.

در ادامه دکتر رضا ماحوزی معاون پژوهشی پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی نیز در این نشست نخست با پرسش از مفهوم علوم شاهی و ابهامی که در این واژه وجود دارد گفت آیا به صرف حمایت دستگاه حاکمیت از مدارس و علوم، می‌توان علوم خاصی را به عنوان علوم شاهی متصف کرد مثلاً آیا می‌توان کمک‌های عباس میرزا و امیر کبیر به محصلان و علوم جدید را مصداقی از علوم شاهی دانست یا آنکه باید این مفهوم را به طیف خاصی از علوم به‌ویژه علوم‌ی که متعهد به تبیین ایدئولوژی شاهی هستند محدود کرد؟

وی افزود: بازه زمانی مورد اشاره مؤلف ۱۲۹۹ تا ۱۳۵۷ است و طبق ادعا قرار است بر مبنای چارچوب نظری فوکویی مدیریت ذهن و بدن توسط نظام قدرت تبیین شود و نشان داده شود که چه مناسباتی از قدرت چه نوع نظام دانایی را بالا آورده و این نظام دانایی چگونه در ساخت‌های اجتماعی به خواست‌های نظام قدرت پاسخ می‌دهد. برای من این پرسش مطرح است که خود این نظام قدرت سیاسی، طبق چارچوب فوکویی توسط کدام نظام قدرت برآمده است؟ به عبارت دیگر می‌خواهیم بدانیم چه نوع مناسباتی به حکومت ملی پهلوی اول و دوم منجر شد؟ در این کتاب این زمینه را نمی‌بینیم شاید به این خاطر که نقطه آغاز بررسی‌ها ۱۲۹۹ گرفته شده است. اگر همین تبارشناسی را ادامه دهیم می‌بینیم که خود حکومت پهلوی هم از درون ساختارهای قدرتی برآمده که آن ساختارهای قدرت در یک شأن مستلزم نظام سیاسی را برمی‌تابد و از طرف دیگر دارد نظام دانایی خاصی را مطابق آن قدرت تعریف می‌کند. بنابراین من به جای اینکه نظام دانایی را مولود شخص شاه بدانم، آن ساخت سیاسی را هم متکی بر یک نظام قدرت می‌دانم مشروط به اینکه تلقی عامتری از نظام قدرت داشته باشیم. نکته مهم‌تر و جالب‌تر اینکه در این بازه با تقدم نظام دانش بر نظام سیاسی روبرو هستیم، یعنی ما رگه‌هایی از این نظام دانایی را قبل از رضا خان و رضا شاه شاهدیم. در ادامه جلسه با پرسش و پاسخ حضار پایان یافت.

اقتصاد روسیه در شرایط تحریم غرب (امریکا و اروپا)

کسری بودجه ۱,۱ و ۳,۶ درصدی، به ترتیب در سال‌های ۲۰۱۴ و ۲۰۱۶. وجود داشت، که به ۱,۵ درصد در سال ۲۰۱۷ کاهش یافت، و این روند تا سال ۲۰۱۸ ادامه یافت. تحریم‌های کشورهای غربی و قیمت نفت، بیش از تاثیر بر میزان تولید ناخالص ملی GDP، در مورد اهمیت عامل نفت بود. این تحریم‌ها، نقش بزرگی در صادرات نفت و گاز روسیه ایفا کرد. در نتیجه این وضعیت، اقتصاد روسیه شاهد کاهش در میزان سرمایه‌گذاری و افت تولید ناخالص ملی در سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ شد.

داداش اف، در بخش دیگری از سخنان خود در مورد برنامه توسعه اقتصادی روسیه، گفت: در حال حاضر، ولادیمیر پوتین که از سال ۲۰۱۸ به مدت ۶ سال به ریاست جمهوری برگزیده شده است، برنامه توسعه اقتصادی را برای مدت پیش رو طراحی نموده که در این برنامه، برای توسعه اقتصادی، بحث سرمایه خارجی از یک سو و معضلات تحریم از سوی دیگر

پژوهشکده مطالعات اجتماعی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، نشست تخصصی «اقتصاد روسیه در شرایط تحریم غرب (امریکا و اروپا)» را با سخنرانی پروفیسور علیخان داداش اف، در ساعت ۱۰ الی ۱۲، روز سه شنبه مورخ ۳ اردیبهشت ماه ۱۳۹۸، برگزار کرد. این نشست، حول سه محور اصلی: «موقعیت‌های معاصر اقتصاد روسیه»، «تحریم‌های غرب» و «برنامه توسعه اقتصادی» انجام شد.

در این نشست، داداش اف، در مورد «موقعیت‌های معاصر اقتصاد روسیه» یادآور شد: پس از بحران جهانی در سال‌های ۲۰۰۸ و ۲۰۰۹، روسیه توسعه اقتصادی قابل ملاحظه‌ای را مدیریت کرد که در سال ۲۰۱۴ در ارتباط با حادثه اوکراین متوقف شد. تحریم‌های اعمال شده توسط آمریکا، اروپا و دیگر کشورهای غربی که دارای توانمندی‌های مالی و تکنولوژیکی هستند منجر به کاهش قیمت نفت روسیه گردید. داداش اف، در خصوص «تحریم‌های غرب» گفت: تحریم

مطرح شده است.

برنامه توسعه اقتصادی و تنوع اقتصاد در روسیه - به عنوان یکی از پنج اقتصاد بزرگ و مطرح جهان - با عنوان «اهداف ملی جمهوری فدرال روسیه و توسعه استراتژیکی تا سال ۲۰۲۴»، توسط رئیس جمهور روسیه، در تاریخ ۲۰۱۸/۰۵/۱۷ امضا شد و به تصویب رسید. در این راستا، دوازده پروژه در دسامبر ۲۰۱۸ مورد بررسی قرار گرفت که مقرر شد طی سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۴ عملی شوند. که اهداف اصلی این پروژه‌ها، به نوعی، تشویق توسعه جامعه و اقتصاد روسیه، با تشخیص و بررسی خطرات و تهدیدات موجود است.

نفتی ۶۲ کشور که در ماه مارس سال ۲۰۱۴ در خصوص کشور روسیه اتفاق افتاد، ضربه قابل توجهی به اقتصاد آن وارد کرد. به طوری که مجموع صادرات و واردات روسیه در سال ۲۰۱۳ - یک سال قبل از تحریم - ۸۴/۲ میلیارد دلار بود که این میزان در سال ۲۰۱۶ با ۵۰ درصد کاهش روبرو شد. قیمت نفت که در سال ۲۰۱۳، بشکه‌ای ۱۱۰ دلار بود، در تحریم سال ۲۰۱۴ به ۵۰ دلار و در سال ۲۰۱۶ به ۴۲ دلار تنزل یافت. بدیهی است که میزان بودجه نیز به همین ترتیب با کاهش روبرو شد. در واقع، بدین معنی که با کاهش در آمد از راه نفت، نقصانی در برابری هزینه‌های جامعه ایجاد شد.

مدل توسعه اقتصادی که هدف اصلی آن، تنوع اقتصادی و رشد بخش غیرنفتی بود و توسط دولت روسیه معرفی شد، همچنین، افزایش سرمایه گذاری - شامل توسعه سرمایه گذاری های خارجی - که تا ۲۷ درصد از کل سرمایه ناخالص داخلی را مورد هدف قرار داده بود، هیچ یک در زمان افست ۴۱ درصدی سرمایه اصلی تولید، محقق نشد.

در حال حاضر، از یک سو، سرمایه خارجی به اندازه کفایت وارد نمی شود و از سوی دیگر، تکنولوژی های جدید در نتیجه تحریم به روسیه وارد نمی گردد، که خود یکی از معضلات اجرای برنامه است. در روسیه، تحریم ها، بیش از فروش نفت، بر روی ورود تکنولوژی مورد نیاز اثر گذارده است. در حقیقت اقتصاد روسیه بیشتر حول محور مسائل حربی و جنگی است و فروش آنها برای کسب درآمد به منظور تحقق برنامه را در دستور کار خود دارد.

در این نشست، داداش اف، در مورد «اجرای برنامه های توسعه اقتصادی» گفت: به رغم اینکه روسیه خود را یک کشور سوسیال می داند به دلیل فشارهایی که ایجاد شده، مجبور به کاهش ۱۰ درصد از جمعیت خود از چرخه حمایت شده است. برای این موضوع، لازم است که در دوره حکومت پوتین اقدامات حمایتی بیشتری فراهم شود. همچنین لازم است که میزان حمایت های تحصیلی و پزشکی افزایش یابد. انسان های فرهیخته روسی که بعضاً جایزه نوبل دریافت کرده اند و خارج از روسیه زندگی می کنند، به طور موقت به روسیه می آیند و فعالیت می کنند. در حالی که احساس تعلق چندانی به آن ندارند. زیرا خانواده هایشان در کشورهای دیگر زندگی می کنند و آنها باید به آن کشور و نزد

خانواده خود برگردند. عدم گردش نخبگان در روسیه مانع توسعه شده است و اگر این وضع ادامه پیدا کند وضعیت سخت تر می شود. توان دولت که در نتیجه تحریم کاهش یافته است تحقق سیاست ها و برنامه ها را ناممکن می سازد.

روسیه برای اجرای برنامه های توسعه اقتصادی و اجتماعی خود نیازمند جذب سرمایه خارجی به کشور است. لیکن برخی مسائل موجب کاهش ورود سرمایه از کشورهای دیگر به روسیه می شود. مسأله شهر کریمه در اکرین، نیز، در این امر نقش بازدارنده ایفا نمود. در روسیه، برای اینکه سرمایه به کشور وارد شود به کسانی که سرمایه خود را وارد کشور می کنند معافیت مالیاتی تا میزان نزدیک به صفر درصد در نظر گرفته شده است و مدت آن را نیز ۱۰ سال اعلام کرده اند. اما سرمایه دارها به علل گوناگون، از جمله اینکه احساس می کنند به سرمایه گذاری آن ها در خارج از روسیه سود بیشتری تعلق می گیرد، همچنین، به علت فقر موجود در میان کارکنان دولت روسیه، کارکنان از سرمایه گذارها طلب رشوه می کنند، و اینکه سرمایه گذارها اعتماد کافی به دولت ندارند. تمایلی به سرمایه گذاری در روسیه نشان نمی دهند. سرمایه گذار داخلی نیز به علل یاد شده، چندان انگیزه ای برای اینکه در داخل روسیه سرمایه گذاری کند، ندارد و ترجیح می دهد سرمایه گذاری خود را در خارج از روسیه انجام دهد.

در ادامه، داداش اف، تاکید کرد: در سال ۲۰۲۴ که انتخابات جدید ریاست جمهوری صورت خواهد گرفت ممکن است، با تغییر برنامه ها، گشایشی صورت پذیرد. در پایان این نشست، جلسه پرسش و پاسخ انجام شد و داداش اف، به سؤالات مخاطبان پاسخ داد.

پژوهشکده غرب‌شناسی و علم‌پژوهی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی،
با همکاری پژوهشکده ادبیات و پژوهشکده تاریخ برگزار می‌کند:

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

همایش ملی

تألی بر زندگی، آثار و اندیشه

عبدالله قطب‌بن‌محمی

محورهای همایش:

(۱) زندگی

- زندگی و سلوک اجتماعی
- بررسی منابع و اسناد موجود در باب زندگی قطب
- منابع فکری قطب و بررسی میزان تاثیرگذاری این منابع

(۲) اندیشه

- اندیشه اجتماعی و سیاسی
- اندیشه دینی و عرفانی
- نسبت اندیشه قطب با وضع معاصر ما

(۳) آثار

- سبک‌شناسی نوشته‌های قطب
- جایگاه نوشته‌های قطب در میان آثار عرفانی
- قطب و زبان فارسی
- بررسی و معرفی آثار قطب

تاریخ برگزاری همایش: نیمه اول آذر ۱۳۹۸

ملت ارسال چکیده مقالات:

۳۱ خرداد ۱۳۹۸

اعلام نتایج داوری چکیده مقالات:

۳۱ تیر ۱۳۹۸

تاریخ ارسال اصل مقالات:

۳۱ شهریور ۱۳۹۸

تاریخ نهایی ارسال مقالات پس از اعمال نظر داوران:

۳۰ آبان ۱۳۹۸

دسیر اجرایی: دکتر امیر صادقی

دسیر علمی: دکتر مهدی بنایی

تذکرات مهم:

- چکیده مقاله و مقالات اکیدا مطابق شیوه‌نامه نگارش مقالات علمی پژوهشی مجلات پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی تنظیم و به نشانی

occ@ihcs.ac.ir ارسال شود.

- برای اطلاع از شیوه‌نامه نگارش مقالات علمی پژوهشی مجلات پژوهشگاه می‌توانید به نشانی زیر مراجعه نمایید:

<http://occidentstudy.ihcs.ac.ir/data/os/news/nevisandeghan>

International Conference

Economic History of Iran

Iran's Landholding and Land Economics

همایش بین المللی

تاریخ اقتصادی ایران

زمین داری و اقتصاد ارضی در ایران

Conference Topics

A) Basics, Concepts, Methods, Theoretical Aspects and Approaches

- Iran Economic History Real Essence and Periodic Logic
- Finding Concepts, Territory, Issues and Subjects of Economic History
- Identification, Analysis and Critique of Theoretical Aspects, Approaches and Ideas
- Methodology and Research Methods in Economic History
- The Position and Importance of History in Economic Theories and Plans
- Analytical and Critical Bibliography of Iran's Economic History
- Review of Studies and Research in Iran Economic History
- The Influence of Iran's Political, Cultural, Social, Judicial and Ideological Structures on Iran's Economic Structure

B) Iran's Landholding and Land Economics

- 1 - factors of Production**
 - Water, Irrigation System and Water Rights
 - Land and Land Ownership
 - Productive Forces
 - Techniques, Means of Production and Its Evolution
- 2-Production Relations**
 - Fixed Ownerships Portion
 - Muzara'a
 - Muwakara
 - Under the Feudal Contract (Mukata'a)
 - etc
- 3-Relations of Dependent Economies with a Land Economics**
 - Urban Economies and Land Economics Relation
 - Pastoral Economy and Land Economics Relation
 - The Relationship Between Internal and External Trade with The Land Economics
- 4-The Influence of Iran's Political, Cultural, Social, Judicial and Ideological Structures on Landholding and Land Economics**
 - The Relationship Between Science and Land Economics
 - The Relationship Between War and Land Economics
 - Population and Land Economics
 - Jurisprudence and Land Economics
 - Government and Land Economics
 - 'Divan', Bureaucracy and Land Economics
 - Social Stratification and Land Economics
 - etc
- 5-Continent, Geography and Land Economics**
- 6-Development and Underdevelopment in Iran's Land Economics**
 - Internal Coherence / Confusion of Production in Iran's Land Economics
 - The Effects of Expanding The Global Capitalism System on Contemporary Iran Agricultural Modes of Production
 - Industry in the Iran's Land Economics Evolution
 - etc
- 7-Iran's Issues and Subjects of Land Economics**
 - Famine
 - Land Reform in Iran
 - Peasant Revolts
 - etc

محورهای همایش

الف) مبانی، مفاهیم، روشها، الگوهای نظری و رویکردها

- «چپشی» و «مطلق دوره بندی» تاریخ اقتصادی ایران
- مفهوم شناسی، قلمرو، مسائل و موضوع های تاریخ اقتصادی
- شناسایی، تحلیل و نقد الگوهای نظری، رهیافت ها و رویکردها
- روش شناسی و روشهای تحقیق در تاریخ اقتصادی
- جایگاه و اهمیت تاریخ در نظریه ها و برنامه ریزی های اقتصادی
- منبع شناسی تحلیلی و انتقادی تاریخ اقتصادی ایران
- نقد و بررسی مطالعات و تحقیقات در تاریخ اقتصادی ایران
- تاثیر ساختارها و نهادهای سیاسی، فرهنگی، اجتماعی، قضایی و ایدئولوژیک جامعه ایران بر ساختار اقتصادی ایران

ب) زمین داری و اقتصاد ارضی در ایران

- ۱-عوامل تولید**
 - آب، نظام آبیاری و مالکیت آب
 - زمین و مالکیت ارضی
 - نیروی کار
 - فنون، ابزار تولید و تحولات آن
- ۲-نسایات تولید**
 - بهره ثابت مالکانه
 - مزارعه
 - مواکره
 - مقاطعه داری
 - و...
- ۳-روابط اقتصاد های وابسته با اقتصاد ارضی**
 - رابطه اقتصاد شهری با اقتصاد ارضی
 - رابطه اقتصاد شیباتی با اقتصاد ارضی
 - رابطه تجارت داخلی و خارجی با اقتصاد ارضی
- ۴-تاثیر ساختارها و نهادهای سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، ایدئولوژیک و قضایی بر زمین داری و اقتصاد ارضی ایران**
 - رابطه علم با اقتصاد ارضی
 - رابطه جنگ با اقتصاد ارضی
 - جمعیت و اقتصاد ارضی
 - فقه و اقتصاد ارضی
 - دولت و اقتصاد ارضی
 - دیوان، دیوان سالاری و اقتصاد ارضی
 - قشر بندی اجتماعی و اقتصاد ارضی
 - و...
- ۵-اقلیم و جغرافیا و اقتصاد ارضی**
- ۶-توسعه و توسعه نیافتگی در اقتصاد ارضی ایران**
 - انسجام اعلام انجام درونی تولید در اقتصاد ارضی ایران
 - آثار گسترش نظام جهانی سرمایه داری بر شیوه های تولید کشاورزی ایران معاصر
 - صنعت در پرتو اقتصاد ارضی ایران
 - و...
- ۷-مسائل و موضوعات اقتصاد ارضی ایران**
 - قحطی
 - اصلاحات ارضی
 - شورش های دهقانی
 - و...

Email: IEHL_Conference@ihcs.ac.ir
 Website: <http://www.ichconf.ihcs.ac.ir>
 Tel: + 982188624587
 Postal code: 143774681
 Po Box: 6419-14155

Dr. Sadegh AiyyeVand Street (64th West)-Kordestan Highway-Tehran-Iran

تاریخ برگزاری: چهارشنبه و پنجشنبه

May 2019, 25

۲۵ و ۲۶ دی ماه ۱۳۹۸

Notification of Abstract Acceptance Date:

June 2019, 25

۲۵ خرداد ماه ۱۳۹۸

Paper Submission Deadline:

September 2019, 26

۲۶ تیرماه ۱۳۹۸

Notification of paper Acceptance / Rejection:

November 2019, 25

۲۵ آذر ماه ۱۳۹۸

Conference Dates: January 2020, 16-15

۱۵ و ۱۶ دی ماه ۱۳۹۸

پایگاه استنادی علوم جهان اسلام
کد اختصاصی: ۰۰۵۰۰-۹۸۱۹۰

پنجمین The 5th International Scientific Conference همایش KHOY- IRAN 29-30 september بین المللی of Shams شمس and Mevlana ومولانا

محورهای پنجمین همایش بین المللی شمس و مولانا:

- ◆ شمس و مولانا از منظر پژوهش های ادبی و عرفانی
- ◆ شمس و مولانا از منظر پژوهش های میان رشته ای
- ◆ تشابه و تمایز اندیشه های عرفانی شمس و مولانا (مطالعات تطبیقی)
- ◆ بازخوانی اندیشه های شمس و مولانا با رویکردهای میان رشته ای
- ◆ بازخوانی اندیشه های شمس و مولانا با رویکردهای نقد ادبی
- ◆ دیدگاههای شمس و مولانا در عرصه تفکرات دینی، فرهنگی و اجتماعی
- ◆ آسیب شناسی پژوهش های مرتبط با شمس و مولانا
- ◆ هنرهای آیینی و نمایشی متأثر از شمس و مولانا
- ◆ تأثیر مقالات شمس بر ادب فارسی و ترکی
- ◆ تشابه و تمایز اندیشه های عرفانی و کلامی شمس با سایر متکلمان
- ◆ تأثیر شمس و مولانا بر طریقت های پس از آنان
- ◆ نقش اوضاع سیاسی، اجتماعی و تاریخی در پرورش شخصیت شمس تبریزی
- ◆ بررسی تطبیقی اوضاع تاریخی - اجتماعی ایران و آنا توتلی مقارن عصر شمس و مولانا
- ◆ موقعیت جغرافیایی و اجتماعی خوی در توسعه علم و فرهنگ و عرفان
- ◆ ظرفیت مکتب شمس و مولانا در گسترش فرهنگ صلح، تعامل و مدارا در جهان معاصر
- ◆ جایگاه و نقش شمس و مولانا در بیندوهای فرهنگی و تعاملات ایران و ترکیه
- ◆ تأثیر نصوص دینی بر افکار شمس و مولانا
- ◆ نسخه پژوهی مقالات شمس
- ◆ جایگاه شمس در مناقب نامه ها
- ◆ رویکردهای روایی در مقالات
- ◆ عرفان اسلامی در اندیشه و آثار شمس و مولانا

پژوهشگاه علوم انسانی
و مطالعات فرهنگی

مرکز اسنادی و کتابخانه ملی
ایران

مکان: ایران، آذربایجان غربی، خوی
زمان: ۷ و ۸ مهرماه ۹۸

علاقه مندان می توانند جهت ارسال مقاله و کسب اطلاعات بیشتر به سایت همایش بین المللی علمی شمس و مولانا به آدرس www.conf-shams.ir مراجعه نمایند.
دبیرخانه علمی همایش: تهران بزرگراه کردستان، خیابان دکتر صادق آئینه بند (۶۳ غربی) پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی // ۸۸۰۶۶۰۵۳۰ تلفنکس
دبیرخانه اجرایی: استان آذربایجان غربی، خوی، خیابان شهید صمدزاده ساختمان شورای اسلامی شهر تویلت شمس تبریزی // ۰۴۴-۳۶۶۴۰۰۴۰

KHOY- IRAN
29-30
september

مدیر مسئول: سیدمحسن علوی پور

سر دبیر: حوریه احدی

هیأت تحریریه: محسن باباخانی، شهرام اصغری، صادق کیا و سعیده زندگی

ravabet1@ihcs.ac.ir

www.ihcs.ac.ir

پیام رسان ها: @pajoheshgah, @ihcss